

แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร
สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

โดย

พลตรี ไชยสิทธิ์ นิลเอก
ผู้บัญชาการโรงเรียนนายสิบทหารบก
กรมยุทธศึกษาทหารบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก” ลักษณะวิชาการทหาร ของ พลตรี โฆสิตพงษ์ นิลเอก เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

พลโท

(ไพศาล งามวงษ์วาน)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก
ลักษณะวิชา การทหาร
ผู้วิจัย พลตรี ไชยสิทธิ์ นิลเอก **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๔

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก โดยทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

๑. กองทัพบกมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก เพื่อสร้างทหารอาชีพที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกได้ตามเป้าหมาย โดยกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบกไว้ ๒ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม

๒. สภาพแวดล้อมในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ประกอบด้วย

จุดแข็ง : เป็นหลักสูตรหลักในการผลิตนายทหารประทวนของกองทัพบก มีการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นทักษะความชำนาญและทักษะถ่ายทอดให้กับผู้อื่น และมีครูอาจารย์ที่มีความพร้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

จุดอ่อน : ครูอาจารย์ขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และขาดความร่วมมือกับภาคประชาชนในการสนับสนุนการฝึกอบรม

โอกาส : ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงให้ความสำคัญและมีการติดตามกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง เป็นสถานศึกษาที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของนายทหารประทวนของกองทัพบก และผู้เข้ารับการศึกษามุ่งมั่นในการฝึกอบรมและปลูกฝังคุณลักษณะทหารมาแล้ว

อุปสรรค : ขาดความพร้อมทางด้านสิ่งอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการจัดการฝึกอบรมรูปแบบใหม่ และการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลต่อการฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรม

๓. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่สำคัญ ๓ ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ทหาร ด้านภาวะผู้นำทางทหาร

และด้านความเป็นครูทหาร ซึ่งกำหนดกลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก แบ่งออกเป็น ๔ กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์และกระบวนกรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

Abstract

Title Guidelines for Enhancing Military Attributes for the Army Non-Commissioned Officer Students

Field Military

Name Major General Kositpong Ninake **Course** NDC **Class** 64

This research aims to explore the concept of enhancing military attributes for the Royal Thai Army soldiers, analysis of the environment in the management of the Army Non-Commissioned Officer Student training course and propose guidelines for enhancing military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students appropriate in accordance with the needs of the Royal Thai Army. Collecting secondary data from relevant sources and collecting primary information from in-depth interviews with relevant expert. The collected data were analyzed together with the relevant theoretical concepts. The results of the research found that:

1. The Royal Thai Army has an idea of enhancing military attributes for the Royal Thai Army soldiers to create a professional soldier with potential and capability in performing the Royal Thai Army's mission according to the goals. There are two guidelines for enhancing military attributes for the Royal Thai Army soldiers, including changing attitudes through communication and changing attitudes using social influence.

2. The training environment for the Army Non-Commissioned Officer student training course consists of

Strengths: It is the main course in the production of the Army Non-Commissioned Officers, training is focused on proficiency and transferable skills and there are teachers who are capable of management of the Army Non-Commissioned Officer student training course.

Weakness: Teachers lack motivation to improve and develop the training model of the Army Non-Commissioned Officer student training course and lack of cooperation with the public sector in supporting training.

Opportunity: High-level supervisors give importance and have continuous monitoring and supervision, it is an educational institution that is the center of the mind of the Army Non-Commissioned Officers and the trainees have been trained and instilled in military attributes.

Threats: Lack of readiness of equipment and modern technology to support new training management and the spread of Corona virus disease (COVID-19) affect the practice of trainees.

3. Guidelines for enhancing military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students to enhance the important attributes of the military in 3 areas: military ideology, military leadership and in terms of being a military teacher by defining strategies for enhancing military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students, divided into 4 strategies as follows;

Strategy 1 Development of training courses to enhance military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students.

Strategy 2 Development of teacher Potential and the training process to enhance military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students.

Strategy 3 Organizing activities to enhance military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students.

Strategy 4 Development of equipment and tools to enhance military attributes for the Army Non-Commissioned Officer students.

คำนำ

กองทัพบกมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกซึ่งมีเป้าหมายในการเป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาสถาบันการศึกษาทางทหาร ให้มีความทันสมัย ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถผลิตกำลังพลที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ตอบสนองต่อความต้องการของกองทัพบก และภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายต่อไป

โรงเรียนนายสิบทหารบก เป็นสถาบันการศึกษาของกองทัพบก มีภารกิจหลักในการผลิตนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามนโยบายการฝึกอบรมของกองทัพบก รวมทั้งเป็นสถาบันการศึกษาต้นแบบในการปลูกฝังคุณลักษณะผู้นำที่ดี มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทหารของกองทัพบก เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

พลตรี

(โฆสิตพงษ์ นิลเอก)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๔

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก” ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก พลโท ททัฬห บัญเฉลย นาวาเอก เจน คล้ายสังข์ และ พันเอก ภรัถ เทียนทองดี อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขเอกสารการวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ได้

ขอขอบคุณคณะอาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๔ ที่ได้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด รวมทั้งขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ รวมถึงท่านอื่น ๆ ที่ช่วยให้การจัดทำเอกสารการวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้

ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตกำลังพลของกองทัพบกที่มีคุณลักษณะทหารที่เหมาะสม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคง และเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

พลตรี

(โฆสิตพงษ์ นิลเอก)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๔

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	๖
ยุทธศาสตร์และนโยบายการศึกษาของกองทัพบก	๑๔
คุณลักษณะทหารของกองทัพบก	๒๓
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๓๐
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการศึกษา	๔๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๕
กรอบแนวคิดการวิจัย	๔๘
สรุป	๔๘
บทที่ ๓ การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบกและสภาพแวดล้อม	
ในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๕๐
การวิเคราะห์แนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก	๕๐
สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๕๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๑
สรุป ๖๕	๖๕
บทที่ ๔ การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๘
คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๘
แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๗๑
กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๗๕
สรุป	๗๗
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๐
สรุป	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๘
บรรณานุกรม ๘๙	๘๙
ภาคผนวก ๙๔	๙๔
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ๙๕	๙๕
ประวัติย่อผู้วิจัย ๙๘	๙๘

ตารางที่

หน้า

๓ - ๑	โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ๕๘	๕๘
๓ - ๒	เกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ๖๐	๖๐

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๒ - ๑	โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ตามแนวคิดของ McClelland	๓๓
๒ - ๒	ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ มาสโลว์	๓๘
๒ - ๓	การวิเคราะห์ TOWS Matrix	๔๓
๒ - ๔	กรอบแนวคิดการวิจัย	๔๘
๓ - ๑	โครงสร้างและการจัดส่วนราชการ โรงเรียนนายสิบทหารบก	๕๖
๔ - ๑	ปิรามิดการเรียนรู้	๙๖

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	๖
ยุทธศาสตร์และนโยบายการศึกษาของกองทัพบก	๑๔
คุณลักษณะทหารของกองทัพบก	๒๓
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๓๐
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการศึกษา	๔๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๗
สรุป	๔๘
บทที่ ๓ การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบกและสภาพแวดล้อมในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๕๐
การวิเคราะห์แนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก	๕๐
สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๕๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	๖๑
	๖๕
บทที่ ๔	๖๘
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๘
สรุป	๖๘
การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๘
คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๘
แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๗๑
กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก	๗๕
สรุป	๗๗
บทที่ ๕	๘๐
สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๐
สรุป	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๘
บรรณานุกรม	๘๙
ภาคผนวก	๙๔
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๙๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๕๘
๓ - ๒	เกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก	๖๐

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่		
๒ - ๑	โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ตามแนวคิดของ McClelland	๓๓
๒ - ๒	ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ มาสโลว์	๓๘
๒ - ๓	การวิเคราะห์ TOWS Matrix	๔๓
๓ - ๑	โครงสร้างและการจัดส่วนราชการ โรงเรียนนายสิบทหารบก	๕๘
๔ - ๑	พีรามิดการเรียนรู้	๖๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของ ประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน จึงส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติของการพัฒนา มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง กฎเกณฑ์และ กติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑) แสดงให้เห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัย ขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนา แล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการ วางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนา และยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อม ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งคนไทยในอนาคต จะต้องมีความ พร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม อโอบออารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดี ของชาติ

กองทัพบก เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภาระหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ต้อง พัฒนาและปรับบทบาทของกองทัพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ภายใต้วิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๘๐ (๒๐ ปี) ที่กำหนดไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่ง ในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาความท้าทายด้านความมั่นคงของชาติ

ในรูปแบบใหม่ กองทัพบกจึงไม่ได้มีภาระหน้าที่ในการป้องกันประเทศจากภัยทางทหารเท่านั้น แต่ยังต้องสู้กับภัยคุกคามทางด้านความมั่นคงที่หลากหลายรูปแบบ เช่น ปัญหาความแตกแยกของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องมีการพัฒนากำลังพลของกองทัพบกให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามคำขวัญของกองทัพบก ที่กล่าวว่า “เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน” (กองทัพบก, อัดสำเนา, ๒๕๖๓)

ดังนั้น นโยบายของกองทัพบก จึงกำหนดให้กำลังพลทุกนายต้องยึดถือและปฏิบัติตามแนวคิดในการปฏิบัติงาน ๓ ประการ คือ “พิทักษ์ราชัน ปกป้องประชา รักษาแผ่นดิน” โดยให้กำลังพลของกองทัพบกทุกนายจะต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี มีความจงรักภักดี และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการฝึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพบก ได้ถูกกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยมอบหมายภารกิจให้โรงเรียนนายสิบทหารบก มีหน้าที่ในการเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพและในเชิงสัญลักษณ์ทางด้านจิตใจของนายทหารระดับชั้นประทวนทุกเหล่า ทุกประเภทของกองทัพบก รวมทั้งให้เป็นโรงเรียนต้นแบบสำหรับนายทหารระดับชั้นประทวนทุกนายที่จะต้องเข้ารับการศึกษาก่อนแยกย้ายเข้าศึกษาในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่างๆ และบรรจุเข้ารับราชการต่อไป (กองทัพบก, อัดสำเนา, ๒๕๖๓)

โรงเรียนนายสิบทหารบกจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสถาบันการศึกษาหลัก ที่มีหน้าที่ในการผลิตกำลังพลนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบก ซึ่งในการจัดการศึกษาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก จะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียนในด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะการปฏิบัติ (Practice) และด้านเจตคติ (Attitude) เพื่อให้ นักเรียนนายสิบทหารบกมีคุณลักษณะทหารที่จำเป็นในการศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการและใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป ซึ่งยังเป็นความท้าทายของโรงเรียนนายสิบทหารบก ที่ต้องมีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างสมรรถนะของนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อให้ นักเรียนนายสิบทหารบกที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะทหารตามความต้องการของกองทัพบกต่อไป

จากที่กล่าวมา ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ภาระหน้าที่ของกองทัพบกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และยุทธศาสตร์กองทัพบก ที่กำหนดเป้าหมายในการเป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค ตลอดจนนโยบายการฝึกอบรมของกองทัพบก ที่ต้องการให้โรงเรียนนายสิบทหารบก เป็นสถาบันการศึกษาหลักในการผลิตนายทหารระดับชั้นประทวนของ

กองทัพบกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบในการปลูกฝังคุณลักษณะผู้นำที่ดี มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน และมีความรู้เพียงพอสำหรับเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่อไป (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔) จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก ของผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก เป็นกระดุกสันหลังของกองทัพบก และเป็นกำลังสำคัญในการรักษาความมั่นคงของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก
๒. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑.๑ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก
- ๑.๒ การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบกและสภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก
- ๑.๓ การวิจัยนี้มุ่งเน้นการเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ให้กับกำลังพลของกองทัพบก จำนวน ๒๒ คน ประกอบด้วย

๒.๑	ผบ.ทบ. หรือ รอง ผบ.ทบ. หรือ รอง เสธ.ทบ. ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	๑-๒ คน
๒.๒	ผู้บังคับบัญชาหรือผู้แทนระดับกองพล	จำนวน	๕ คน
๒.๓	ผู้บังคับบัญชาหรือผู้แทนระดับกรม/กองพัน	จำนวน	๕ คน
๒.๔	ผู้บังคับบัญชาหรือผู้แทนโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ	จำนวน	๕ คน
๒.๕	ฝ่ายเสนาธิการ/ครูอาจารย์ รร.นส.ทบ. ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	๕ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ให้กับกำลังพลของกองทัพบก

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก

๒. ทำให้ได้แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

๓. ทำให้กองทัพบกสามารถบรรลุกำลังพลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นกำลังสำคัญในการรักษาความมั่นคงของชาติต่อไป

คำจำกัดความ

โรงเรียนนายสิบทหารบก	หมายถึง	สถาบันการศึกษาของกองทัพบก มีภารกิจในการจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางทหาร ก่อนการบรรจุเข้ารับราชการเป็นนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบก
โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ	หมายถึง	สถานศึกษาของเหล่าสายวิทยาการของกองทัพบก ที่รับนักเรียนนายสิบทหารบกเข้าฝึกอบรมตามความเชี่ยวชาญของเหล่าสายวิทยาการก่อนการบรรจุเข้ารับราชการในเหล่าสายวิทยาการของกองทัพบก
หน่วยบรรจุ	หมายถึง	หน่วยงานของกองทัพบกที่มีการบรรจุกำลังพลนายทหารระดับชั้นประทวน ที่สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เข้ารับราชการในตำแหน่ง ชั้นยศ สิบตรี
นักเรียนนายสิบทหารบก	หมายถึง	ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก โดยฝึกอบรม ณ โรงเรียนนายสิบทหารบก ๑ ปี และฝึกอบรม ณ โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ ๖ เดือน
การจัดการฝึกอบรม	หมายถึง	กระบวนการพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ การฝึก การอบรม และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร
คุณลักษณะทหาร	หมายถึง	คุณลักษณะทหารที่พึงประสงค์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการของนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบก

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๑. ความเป็นมาของยุทธศาสตร์ชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม ๖ คณะ อันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑)

๒. ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชีย แต่การที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ทำให้ปัญหาด้านเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาด้านความมั่นคงอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติที่อาจเป็นประเด็นท้าทายต่อการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งรวมถึงการสร้างความสามัคคีของ

คนในชาติที่จะนำไปสู่ การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชากรไทยที่มีแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ หรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ขณะที่องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ จะมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดกฎ ระเบียบ ทิศทาง ความสัมพันธ์ และมาตรฐานสากลต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ รวมทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเปิดเสรีในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง ในทางกลับกัน ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์ และโดรน เทคโนโลยี พันธุกรรมสมัยใหม่ และเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งตัวอย่างแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ คาดว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น แนวโน้มสำคัญที่จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด อาทิ การรวมกลุ่มทางการค้าและการลงทุนที่จะมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้น ในการเพิ่มผลผลิตและสร้างความหลากหลายของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์รูปแบบชีวิตใหม่ ๆ นอกจากนี้ ประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี ๒๕๗๔ จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคนสูงวัยที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพ และการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป ในขณะที่เดียวกัน โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้น เพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาค และความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาค จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออกประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงอาจจะเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศผู้รับประชากรจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ประชากรไทยโดยเฉพาะแรงงานทักษะสูง อาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า อาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความ

รุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทย นอกจากนี้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบการผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง กับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ภัยพิบัติ ระดับความรุนแรงของผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศต่าง ๆ ดังกล่าวที่แต่ละประเทศจะต้องเผชิญจะมีความแตกต่างกัน ทำให้การเป็นสังคมสีเขียว การรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ จะได้รับความสำคัญและความสนใจจากนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น กฎระเบียบและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความเข้มข้นและเข้มงวดขึ้น โดยกรอบการพัฒนาตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และบันทึกความตกลงปารีส จะได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น แนวโน้มเหล่านี้จะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ทั้งในส่วนของการทำงานและอาชีพ สาขาการผลิตและบริการใหม่ ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยี และสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผันที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเข้าถึงเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้สมัยใหม่ มีระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อการจ้างงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไปมีความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบัน และบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขยายความเป็นเมืองวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่อาจจะมี

แปรปรวนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้านของการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง มีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนาที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ และปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก จากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหาร การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงนิเวศ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตและธุรกิจ การพัฒนาและขยายความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่องที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับลักษณะการใช้พื้นที่ที่ชัดเจน ขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ กฎหมาย ระบบภาษีต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สามารถอำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ประเทศมีศักยภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น และสามารถใช้จุดแข็งในเรื่องตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับภูมิภาค และระดับโลก เพื่อกระชับและสร้างสัมพันธ์ไมตรี เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยจำเป็นต้องสร้างความพร้อมในการที่จะยกระดับมาตรฐานและมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกติกาสากลในด้านต่าง ๆ ขณะเดียวกันประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้มีการปฏิรูประบบราชการและการเมือง เพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดีและมีเสถียรภาพทางการเมือง มีการส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี และลดความขัดแย้งภายในประเทศ โดยที่นโยบายการพัฒนา

ต่าง ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับโครงสร้าง และลักษณะพฤติกรรมของประชากรที่อาจจะมีความแตกต่างจากปัจจุบันมากขึ้น ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผน การพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม หลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการ ดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต จึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนา อย่างบูรณาการบนพื้นฐานประชารัฐเพื่อยกระดับจุดแข็ง และจุดเด่นของประเทศ และปรับปรุงแก้ไข จุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อน ประเทศและถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถ ดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑)

๓. วิสัยทัศน์ประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีคตินิพนธ์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศ มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหาร

ประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถ
ผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคง
ในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคง
ของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่นคง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและม
ความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดี
มีสุขได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน
มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน
เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ
ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอก
ประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่
เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและ
การค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการ
คมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้
ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา
ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพ
ชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้
การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี
ไม่สร้างมลภาวะ ต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ
การผลิตและการบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
ทรัพยากรธรรมชาติมี ความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบ
ต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวม
อย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและ
ปฏิบัติตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน
(ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑)

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ
โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ติดรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย

มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่ เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งคนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ดังนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ ทั้งในส่วนของ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึก ร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ ๒๑ มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนัก ถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการ

วางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริม การเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการ ข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้าง ศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ในการใช้กิจกรรมนันทนาการและ กีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑)

สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้ดังนี้

๑. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝัง ค่านิยม วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และ สื่อ ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต

๒. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุก ช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม ในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รวมถึงการพัฒนาและปรับทัศนคติให้ คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาประเทศ

๓. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการ เรียนรู้ ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวาง ตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการ เรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับ นานาชาติ

๔. การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะและ คณิตศาสตร์ ทักษะและมิติ ดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยการพัฒนา และรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบ สนับสนุน

ประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

๕. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาพในทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาพที่เหมาะสม

๖. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยที่มีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๗. การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ชาติในอีก ๒๐ ปี ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลในแต่ละช่วงวัยและภารกิจและหน้าที่ของแต่ละบุคคล รวมถึงให้ความสำคัญกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศจะต่อพัฒนาบุคลากรหรือกำลังพลให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งต้องสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์และนโยบายการศึกษาของกองทัพบก

๑. ยุทธศาสตร์กองทัพบก

ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ (Non-conventional Threats) โดยเป็นการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์

การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และแผนของหน่วยเหนืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัติการ ๔ ปี รวมทั้งแผนพัฒนาหน่วย/เหล่า ตลอดจนแผนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้สอดคล้องต่อไป (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๕๙)

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOC) ของกองทัพบก

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและข้อมูลของกองทัพบก สรุปประเด็นที่มีความสำคัญและตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของกองทัพบก (Strategic Position) ได้ดังนี้ (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๕๙)

๒.๑ จุดแข็ง (Strength) ได้แก่

๒.๑.๑ บุคลากรส่วนใหญ่ของ ทบ.มีความชำนาญในงานในหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว

๒.๑.๒ กองทัพบกมีการจัดโครงสร้างของหน่วยงานที่ดีมีระบบสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๒.๑.๓ กำลังพลของกองทัพบกมีความภาคภูมิใจในเกียรติยศและศักดิ์ศรีขององค์กร

๒.๒ จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่

๒.๒.๑ นโยบายไม่ต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชา

๒.๒.๒ ระบบอุปถัมภ์ทำให้การบริหารจัดการกำลังพลไม่มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๓ ปริมาณงานมีมาก ไม่สมดุลกับปริมาณคน

๒.๓ โอกาส (Opportunity) ได้แก่

๒.๓.๑ การช่วยเหลือประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติการกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้กองทัพบกได้รับการยอมรับจากภาคเอกชนและประชาชน

๒.๓.๒ การดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทำให้กองทัพบกเป็นที่ยอมรับของประชาชน

๒.๓.๓ รัฐบาลไว้วางใจให้กองทัพบกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง การพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน

๒.๔ ความท้าทาย (Challenge) ได้แก่

๒.๔.๑ ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่มีมากขึ้นทำให้กองทัพบกต้องเพิ่มภาระงานมากยิ่งขึ้น

๒.๔.๒ ความไม่แน่นอนทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง บ่อยครั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากองทัพบก

๒.๔.๓ ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและผลประโยชน์ตามแนว ชายแดน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในระดับไม่รุนแรงไปจนถึงระดับรุนแรงได้

จากผลการประเมินสภาพแวดล้อมข้างต้นสามารถกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ ของกองทัพบก (Strategic Position) ได้ กล่าวคือ กองทัพบกมีจุดแข็งและโอกาสอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ จุดอ่อนของกองทัพบก อยู่ในระดับต่ำ จึงไม่น่าเป็น กังวลมากนัก อย่างไรก็ตาม กองทัพบกมีความท้าทายอยู่ในระดับมากที่สุด จึงสมควรจัดการหรือจัดทำ แผนรองรับความท้าทายเหล่านั้นอย่างรอบคอบ โดยสามารถใช้ทั้งยุทธศาสตร์ การป้องกัน รักษา หรือ การทบทวน ชะลอ หรือยกเลิกกิจกรรมบางอย่างออกไป

๓. วิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๗๙

การกำหนดวิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๗๙ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาว มีความไม่แน่นอนของสถานการณ์สูง โดยที่ในอนาคตนั้นกองทัพบกจะปฏิบัติภารกิจต่อภัยคุกคาม รูปแบบอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ความสามารถในการเผชิญกับภัยคุกคามของกองทัพบก จึงจะต้องมีมากขึ้นด้วย และโดยเฉพาะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภัยคุกคามที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อประชาชนและประเทศ เป็นวงกว้าง เช่น ความแตกแยกทางความคิด การก่อการร้าย ภัยพิบัติ ดังนั้น กองทัพบกจะต้อง สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเรียบร้อย ประสบความสำเร็จ เป็นที่เชื่อมั่น และไว้วางใจของประชาชน หรือการเป็นกองทัพที่มีความรับผิดชอบและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ ดังนั้นจึงกำหนดวิสัยทัศน์ กองทัพบก ๒๕๗๙ ดังนี้ “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนและเป็นหนึ่งใน กองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” ทั้งนี้สามารถกำหนดค่านิยมของวิสัยทัศน์ข้างต้นได้ดังนี้ (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๕๙)

๓.๑ ศักยภาพ

๓.๑.๑ กำลังพล มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกาย จิตใจมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นที่ยอมรับ และเชื่อมั่นมีจิตวิญญาณ อุทิศตน มีขวัญและกำลังใจที่ดีและมีความ เป็นทหารอาชีพสามารถปฏิบัติการรบได้ทุกรูปแบบ ทุกพื้นที่ อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการ ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างหลากหลาย รวมถึง มีขีดความสามารถในการ ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐเอกชน และมิตรประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะ ด้านภาษา และมีความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๓.๑.๒ ยุทโธปกรณ์ มีจำนวนครบตามอัตรา เพียงพอ มีประสิทธิภาพ และ มีความทันสมัย สามารถใช้ในการ ปฏิบัติงาน สนองตอบภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีเทคโนโลยี

ที่ทันสมัยใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจ การฝึกการศึกษา มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีมาตรฐานสากล มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

๓.๑.๓ งบประมาณมีจำนวนเพียงพอต่อการสนับสนุนในการปฏิบัติภารกิจ และการพัฒนากองทัพอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๔ มีแผนงานและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ ทรัพยากร มีระบบการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมีโครงสร้างการจัดหน่วยที่เหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพบก และรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมถึงยุทธวิธีและหลักนิยมในการรบของโลกยุคอนาคตสามารถปฏิบัติงานร่วมกับมิตรประเทศ และภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ โครงสร้างองค์กรมีความอ่อนตัว สามารถปรับเปลี่ยนรองรับภารกิจได้ทุกรูปแบบทุกพื้นที่และทุกสถานการณ์

๓.๒ ทันสมัย

๓.๒.๑ กำลังพลมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีทักษะด้านภาษา เรียนรู้เพิ่มเติมต่อเนื่อง (เป็นคนใฝ่เรียนรู้) มีความคิดก้าวหน้า มีความรู้เข้าใจ ในการเปลี่ยนแปลงของ สถานการณ์โลก มีคุณวุฒิสูงขึ้นในหลักสูตรของพลเรือน

๓.๒.๒ มียุทธโศปกรณ์เทคโนโลยีทางทหารที่เหมาะสมกับยุทธวิธีและ หลักนิยมการรบของโลกยุคปัจจุบันและอนาคต มีอาวุธยุทธโศปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมี ประสิทธิภาพคุณภาพดี ใช้งานง่าย มีความทนทาน มีระบบซ่อมบำรุงที่ดี ทัดเทียมนานาประเทศ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

๓.๒.๓ มีระบบการฝึกศึกษาที่ทันสมัย เหมาะสมกับยุทธวิธีและหลักนิยม การรบของโลกยุคปัจจุบันและอนาคต มีโครงสร้างการจัดที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะภัยคุกคามใน ปัจจุบันและอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมองค์กรสมัยใหม่ (เน้นระบบ คุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์)

๓.๓ ความเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน

กองทัพบกสามารถดำเนินงานด้านความมั่นคงที่มีคุณภาพ และการมี ภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดี ซึ่งได้มาจากการใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในการบริหาร และปฏิบัติราชการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรม

๓.๔ เป็นหนึ่งในกองทัพชั้นนำในภูมิภาค

การมีศักยภาพและทันสมัยในอันดับแรก ๆ ของกองทัพบกในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งการมีบทบาทเป็นผู้นำในอาเซียน (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๕๙)

๔. วัตถุประสงค์ของกองทัพบก

จากวิสัยทัศน์ของกองทัพบก แสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ของกองทัพบก ๖ ประการ ดังนี้ (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๕๙)

๔.๑ เพื่อพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ

๔.๒ เพื่อเตรียมกำลังกองทัพบกให้มีความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามทางทหาร

๔.๓ เพื่อรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

๔.๔ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่าง ๆ

๔.๕ เพื่อดำรงและส่งเสริมเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศในประชาคมระหว่างประเทศ

๔.๖ เพื่อสร้างความไว้วางใจ เชื่อมั่นจากประชาชนและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการปฏิบัติงานของกองทัพบก

จากวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของกองทัพบก แสดงให้เห็นว่ากองทัพบกได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบกเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอาวุธและยุทธโศปกรณ์ของกองทัพบกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นที่พึ่งของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

๕. นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก

๕.๑ วัตถุประสงค์

นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก ได้กำหนดให้การดำเนินการด้านการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก เป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้ (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔)

๕.๑.๑ เพื่อผลิตกำลังพลของกองทัพบกให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบก ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม

๕.๑.๒ เพื่อเตรียมกำลังพลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุในทุกอัตราของกองทัพบก ซึ่งจะทำให้ทุกหน่วยสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในอัตรา ส่งผลให้กองทัพบกมีความพร้อมรบเพิ่มขึ้นในภาพรวม

๕.๑.๓ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของกำลังพลให้สามารถใช้งาน
ปรนนิบัติบำรุง และรักษายุทธโศปกรณ์ที่มีใช้งานอยู่ในกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ เพื่อให้กำลังพลมีความรู้ในวิชาต่าง ๆ นอกเหนือจากวิชาการทหาร
อันจะเป็นผลให้กำลังพลได้รับการพัฒนาทางความคิด มีความรู้ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และ
ความก้าวหน้าทางวิทยาการ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทัพบก

๕.๑.๕ เพื่อปลูกฝังกำลังพลให้มีลักษณะผู้นำ มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม
ประพฤติกติและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น
เป็นพลเมืองดีของชาติ มีอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนมีศรัทธาและยึดมั่น
ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕.๑.๖ เพื่อให้การฝึกอบรมของกำลังพลสำรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ตามระบบการฝึกอบรมกำลังพลสำรอง โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุและ
ปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลหรือหน่วยทหารประจำการตามแผนป้องกันประเทศได้

๕.๑.๗ เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบก ที่ได้รับการบรรจุตามนโยบาย
ประจำปี มีคุณลักษณะทางทหารที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๕.๒ นโยบายทั่วไป

เพื่อให้การดำเนินการด้านการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบกบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงมีนโยบายทั่วไปให้สถาบันการศึกษาทางทหาร โรงเรียนและเหล่าสาย
วิทยาการ และหน่วยจัดการฝึกอบรม ดำเนินการดังนี้ (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔)

๕.๒.๑ นโยบายด้านการบริหารการฝึกอบรมและการศึกษา

ให้สถาบันการศึกษาทางทหาร โรงเรียนหน่วยและเหล่าสาย
วิทยาการ และหน่วยจัดการฝึกอบรม พิจารณาเปิดหลักสูตรที่จำเป็น มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
และสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบกอย่างแท้จริง โดยให้มีการบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดให้
เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่และใช้ความรู้ในการปฏิบัติงาน ให้ผู้
เข้ารับการฝึกอบรมทุกหลักสูตรมีการเตรียมตัวล่วงหน้าเพื่อลดเวลาในการเรียนแบบบรรยาย และ
ให้โรงเรียนและเหล่าสายวิทยาการ และหน่วยจัดการฝึกอบรม ปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาโดยใช้การประกันคุณภาพการฝึกอบรมสำหรับหลักสูตรทางทหารของกองทัพบก และ
ใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับหลักสูตรทางพลเรือนในสถาบันการศึกษาทางทหารของ
กองทัพบก

๕.๒.๒ นโยบายด้านการส่งเสริมการฝึกอบรมและการศึกษา

ส่งเสริมให้กำลังพลโดยเฉพาะนายทหารสัญญาบัตรสำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีทุกนาย และส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว ให้สำเร็จการศึกษา

ในระดับที่สูงขึ้นทั้งระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก รวมทั้งสนับสนุนให้ทหารกองประจำการ และนักศึกษาวิชาทหารที่มีคุณสมบัติครบถ้วน สามารถสมัครเข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนนายสิบ ของกองทัพบกได้ และให้กำลังพลที่ส่งไปฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารในต่างประเทศ จะต้องกลับมา ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถาบันการศึกษาทางทหาร หรือโรงเรียนหน่วยและเหล่าสายวิทยาการตาม แนวทางที่กรมยุทธศึกษากำหนด

๕.๒.๓ นโยบายด้านการพัฒนาเพื่อความทันสมัย

พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยให้กำลังพลปรับปรุงตนเองให้เท่า ทันการฝึกอบรมและการศึกษา สามารถรองรับสถานการณ์และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งขยายเครือข่ายความร่วมมือทั้งทางด้านวิชาการและด้านคณาจารย์กับสถานศึกษาพลเรือนทั้งใน และต่างประเทศ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะทางด้านดิจิทัล ด้านภาษาอังกฤษ กับกำลังพล ทุกกระดับ สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยนวัตกรรมและนำมาใช้ในสถาบันการศึกษาทางทหาร เพื่อยกระดับ มาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น

๕.๒.๔ นโยบายด้านหลักสูตรการฝึกอบรมและการศึกษา

พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทางทหาร ให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรมสามารถ นำความรู้ไปปฏิบัติงานได้จริง สอดแทรกเนื้อหาวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็น ได้แก่ ความมั่นคง ปลอดภัยทางไซเบอร์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ การปลูกฝังอุดมการณ์ ความรักชาติ คุณธรรม จริยธรรม หลักธรรมาภิบาล ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทุจริตศึกษา และจิตอาสา โดยปรับปรุง หลักสูตร ตำรา หลักนิยม ให้มีความสมบูรณ์ทันสมัยสอดคล้องกับแผนการเสริมสร้างความพร้อมรบ ของกองทัพบกและแผนพัฒนากองทัพบก เร่งรัดจัดทำหลักสูตรผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการ จัดการฝึกอบรมภายใต้ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็น แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) การสร้างองค์ความรู้ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พัฒนา รูปแบบวิธีการประเมินผลโดยใช้การสอบปฏิบัติและการประเมินผลเป็นรายบุคคลตามวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของหลักสูตร

๕.๒.๕ นโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรด้านการฝึกอบรมและการศึกษา

ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู อาจารย์ และ บุคลากรทางด้านการฝึกอบรมและการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะการปฏิบัติงาน โดยการ จัดการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา และศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนครู อาจารย์ทางทหารกับมิตรประเทศในอาเซียน จัดให้มีการ หมุนเวียนครู อาจารย์ และบุคลากรทางด้านการฝึกอบรมและการศึกษา ไปปฏิบัติหน้าที่หรือช่วย ราชการในหน่วยสนาม เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาบรรจุในตำแหน่งครูและอาจารย์ โดยให้ความสำคัญก้าวหน้าในตำแหน่งผู้บริหารสายงานการฝึกอบรม และส่งเสริมให้มีตำแหน่งทางวิชาการ หรือวิทยฐานะ เพื่อนำผลงานทางวิชาการมาพัฒนางานด้านการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก

๕.๒.๖ นโยบายด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรมและการศึกษา

การสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนทหารของกองทัพบกทุกประเภท ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรม เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันหลักของชาติและกองทัพ รวมถึงมีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมและการศึกษาตามหลักสูตร รวมทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรทางทหารต้องเป็นไปตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน และนำผลการฝึกอบรมหลักสูตรตามแนวทางทุกระดับชั้นยศ มาเป็นส่วนประกอบการพิจารณาความก้าวหน้าในการรับราชการ รวมถึงให้นำกำลังพลที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๒.๗ นโยบายด้านอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

เร่งรัดปรับปรุงและพัฒนาอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เอกสารตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึก ให้มีความสมบูรณ์ทันสมัย ตลอดจนพิจารณา นำอุปกรณ์การสอนจากการวิจัยพัฒนาและประดิษฐ์ขึ้นของหน่วยต่าง ๆ มาใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้งาน ดูแลรักษา และปรนนิบัติบำรุงอุปกรณ์การสอนให้คุ้มค่าและคงทน

๕.๒.๘ การสนับสนุนที่นั้งฝึกอบรมแก่ส่วนราชการอื่นและมิตรประเทศ

กองทัพบกจัดสรรที่นั้งฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพบก ให้แก่เหล่าทัพอื่น ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหม และส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนอกสังกัด กระทรวงกลาโหม รวมทั้งมิตรประเทศ ตามข้อกำหนดในระเบียบของกองทัพบก โดยเป็น กำลังพลที่บรรจุในตำแหน่งซึ่งต้องใช้ความรู้จากหลักสูตรในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง และเป็นกำลังพลที่มีความรู้ ความเข้าใจหลักนิยมของกองทัพบกเพื่อประโยชน์ต่อกองทัพบกในการประสานงานในอนาคต

๕.๓ นโยบายเฉพาะของโรงเรียนนายสิบทหารบก

กองทัพบกมอบนโยบายเฉพาะให้กรมฝ่ายเสนาธิการ สถาบันการศึกษาทางทหาร โรงเรียนและเหล่าสายวิทยาการ หน่วยการฝึกอบรม และหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก ดำเนินการในส่วนที่รับผิดชอบ ซึ่งได้มอบนโยบายเฉพาะของโรงเรียนนายสิบทหารบก ดังนี้ (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔)

๕.๓.๑ ให้การฝึกอบรมแก่นักเรียนนายสิบทหารบกเพื่อให้เป็นผู้มีลักษณะผู้นำที่ดี มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ รู้แบบธรรมเนียมของกองทัพ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตน เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน และมีความรู้เพียงพอสำหรับเข้ารับการฝึกอบรมวิชาเฉพาะเหล่าในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ ก่อนสำเร็จการศึกษาเป็นนายทหารประทวนหลักของกองทัพบก

๕.๓.๒ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของกองทัพตามยุทธศาสตร์กองทัพและแผนพัฒนากองทัพ โดยนำเนื้อหาวิชาที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจของกองทัพเข้าไว้ในหลักสูตร เช่น หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา และจิตอาสา รวมถึงการสอดแทรกองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และภัยคุกคามด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทัพไว้ในหลักสูตร

๕.๓.๓ พัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอบรมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้นักเรียนนายสิบได้เรียนรู้และสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ

๕.๓.๔ พัฒนารูปแบบการประเมินผล โดยเน้นการประเมินผลการปฏิบัติเป็นรายบุคคลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร เพื่อให้ นักเรียนนายสิบสามารถขยายผล พัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถทางทหารอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างการฝึกอบรมในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการและการรับราชการต่อไปในอนาคต

๕.๓.๕ เสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลและภาษาอังกฤษ เพื่อให้ นักเรียนนายสิบมีความพร้อมในขั้นต้นสำหรับการปฏิบัติภารกิจร่วมกับมิตรประเทศ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต

๕.๓.๖ ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้มีโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถ โดยส่งเข้าร่วมกิจกรรม การฝึกอบรม รวมทั้งการสนับสนุนให้มีวิทยฐานะ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้มาพัฒนาระบบการฝึกอบรมของโรงเรียนนายสิบทหารบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๗ เร่งรัดการจัดหาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ให้เพียงพอสำหรับการจัดการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการฝึกปฏิบัติในการใช้งานและบำรุงรักษายุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ในอัตราได้

จากนโยบายด้านการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก แสดงให้เห็นว่ากองทัพบกได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพหรือสมรรถนะของกำลังพลในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ราชการให้มีประสิทธิภาพและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต โดยได้ทำการปรับปรุงพัฒนาการจัดการอบรมและการศึกษาของกองทัพบกในทุก ๆ ด้าน รวมถึงได้มอบนโยบายในการจัดการฝึกอบรมและการศึกษาให้กับโรงเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นหน่วยในการผลิตกำลังพลนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบในการจัดการอบรมและการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบกมีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน รวมถึงมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและใฝ่หาความรู้เพื่อ

พัฒนาตนเอง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากองทัพบกให้มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของประชาชนต่อไป

คุณลักษณะทหารของกองทัพบก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๖ : ๒๖๓) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณลักษณะ” ไว้ว่า คุณ หมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ ดังนั้น คุณลักษณะ จึงหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๓ : ๕๓) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” ไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

ดังนั้น คุณลักษณะทหาร จึงมีความหมายว่า “คุณสมบัติ หรือ คุณค่า ที่เป็นลักษณะของทหารในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่ง คุณลักษณะทหาร ถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญของการรับราชการทหาร นั่นคือ การเป็นทหารอาชีพจะต้องมีคุณลักษณะทหารที่เหมาะสม ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงพระราชดำรัสในพิธีสวนสนามถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหาร ตำรวจ เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๓ และวันกองทัพไทย ความว่า ...ขอให้นายทหาร นายตำรวจทุกคน รักษาคำปฏิญาณที่ได้ให้ไว้อย่างเคร่งครัด และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง เข้มแข็ง และเสียสละ พร้อมทั้งหมั่นศึกษาและฝึกฝนตนเองให้มีความจัดเจนคล่องแคล่วในหน้าที่ และปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ฝ่ายอื่นอยู่เสมอ ทุกคนทุกฝ่ายจะได้สามารถร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์ความวัฒนาผาสุกให้แก่ประชาชนและประเทศชาติได้ตามอุดมคติที่ตั้งมั่นไว้ตลอดไป... (กรมประชาสัมพันธ์, ออนไลน์, ๒๕๖๔)

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้ปาฐกถาพิเศษ ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙ กล่าวว่า ทหารอาชีพคือทหารที่มีเลือดเนื้อจิตวิญญาณแห่งความเป็นทหารอยู่ในตนครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวคือ รัก และเชิดชูสถาบันทหาร เทิดทูน และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดำรงความซื่อสัตย์สุจริต และเสียสละต่อตน ต่อครอบครัว ต่อสถาบัน และต่อชาติบ้านเมืองอย่างมั่นคง ภูมิใจในเกียรติศักดิ์ของทหารและความเป็นทหาร รักและดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของทหารและสถาบันทหารด้วยชีวิต (กระทรวงวัฒนธรรม, ออนไลน์, ๒๕๖๔)

กองบัญชาการกองทัพไทย (ออนไลน์, ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึง ค่านิยมหลักของกำลังพลของกองทัพไทยจะประกอบไปด้วย

๑. ความเป็นทหารอาชีพ (Professionalism) คือ ความมุ่งมั่นสำหรับสิ่งที่ดีที่สุดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยการทำงานอย่างทุ่มเท และทำให้ดีที่สุดตามขีดความสามารถที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง ยังผลให้เกิดความภาคภูมิใจถึงผลของ งานที่ปรากฏออกมา รวมถึงมุ่งแสวงหาหนทางที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการพยายามค้นหาเพื่อขจัดสิ่งที่ไม่ดีมีประสิทธิภาพและไร้ประโยชน์ ซึ่งในการปฏิบัติงานนั้นจะต้องพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงานตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่ง หน้าที่จะต้องให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ทันเวลา ครอบคลุม และยุติธรรม

๒. ความจงรักภักดี (Loyalty) คือ การยึดมั่นและแสดงออกซึ่งการปกป้อง เทิดทูนและพิทักษ์รักษา ๓ สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์โดยแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่น้อมนำพระบรมราโชวาทและคำสัจย์ ปฏิญาณในการปฏิบัติราชการ มาใช้ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายที่หน่วยงานกำหนดขึ้น รวมถึงพฤติกรรม การปฏิบัติกับเพื่อนร่วมงานในทุกระดับชั้นด้วยความเท่าเทียม ดูแลเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันเพื่อ นำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดของปวงชนชาวไทยและประเทศชาติ ส่งผลต่อการธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักให้คงอยู่ ตลอดไป

๓. ความกล้าหาญ (Courage) ประกอบด้วย ความกล้าหาญด้านจิตใจ (Moral Courage) หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ตรงไปตรงมากล้า แสดงออกและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องกล้าเปิดเผยในสิ่งที่ผิดหรือไม่ถูกต้อง กล้ายอมรับคำวิจารณ์ที่มีเหตุผล และยอมรับข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และปรับปรุง รวมถึงให้ข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามความเป็นจริงความกล้าหาญทางกาย (Physical Courage) หมายถึง ความไม่เกรงกลัวในการเผชิญหน้าต่ออันตรายต่าง ๆ ทั้งที่เกิดผลต่อชีวิตโดยตรงและโดยอ้อม (ไม่เกิดกับร่างกายโดยตรง)

๔. การทำงานเป็นทีม (Teamwork) คือ การปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเคารพ เชื่อถือ และตระหนักถึงจุดประสงค์ของการ มีส่วนร่วมของทุกคน การทำงานเป็นทีมจะได้รับการปลูกฝังให้เป็นวัฒนธรรมที่เข้มแข็งทั่วทั้งกองบัญชาการกองทัพไทย รวมถึงการมีภาวะผู้นำด้านบวกและการรับฟังความเห็น เพื่อนำไปสู่ความต้องการร่วมกันของสมาชิกในทีม การทำงานเป็นทีมของกองบัญชาการกองทัพไทย ถือเป็นการรวมเป็นหนึ่งเดียวกันในทุกสิ่งที่ทำ แสดงถึงความสัมพันธ์กันในการทำงานร่วมกันภายในกองบัญชาการกองทัพไทยให้ประจักษ์ต่อหน่วยงานอื่น ๆ โดยผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับจะต้องสนับสนุนให้มีบรรยากาศการทำงานที่มีการช่วยเหลือให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและแก้ไขปัญหาคือเป็นหมู่คณะ ส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นและใช้ความได้เปรียบในความหลากหลายของความรู้และประสบการณ์เฉพาะตนของกำลังพล

อภิสิทธิ์ ไชยประสิทธิ์ (ออนไลน์, ๒๕๖๔) ได้รายงานถึง การดำเนินงานการสร้างทหารมืออาชีพ (Smart Army) ของกองทัพบก ไว้ว่า เป็นการดำเนินการเพื่อให้ประสานสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของรัฐบาล และกองทัพบกเองได้กำหนดนโยบายด้านการเตรียมกำลังของกองทัพให้ดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ซึ่งจะปรับโครงสร้างกองทัพบก ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นวิธีการในการบรรลุวิสัยทัศน์ ที่กำหนดเป้าหมายในระยะยาวตามยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพกชั้นนำของภูมิภาค” (Capable, Modern, Reliable and One of the Leading Armies in the Region) อย่างไรก็ตาม การบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทหารทุกนาย เนื่องจากต้องดำเนินการปรับโครงสร้างการจัดการหน่วยใหม่ที่เน้นเรื่องความทันสมัยทั้งในแง่ของ ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) อำนาจการรบการทำลายล้างสูง (Lethality) และความสามารถรอบตัว (Versatility) ทั้งนี้เพื่อให้เป็นกองทัพชั้นนำในภูมิภาค และองค์การที่มีศักยภาพและขีดความสามารถที่พร้อมตอบสนองต่อภารกิจทางทหารและภารกิจอื่น ๆ ได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นภารกิจในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และภารกิจอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สงคราม เช่น การช่วยเหลือประชาชนในภาวะภัยพิบัติด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาความเป็น “ทหารมืออาชีพ” ให้กับกำลังพลของกองทัพบก เป็นสิ่งที่กองทัพบกให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าไม่มีกำลังพลที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนความเป็นทหารมืออาชีพ (Smart Army) ได้อย่างแน่นอน ซึ่งกองทัพบกเองได้เตรียมการพัฒนาคุณภาพของกำลังพลเป็น ๓ ด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ความสามารถด้านจิตใจและอารมณ์ (Affective Domain) และ ความสามารถด้านทักษะความเชี่ยวชาญต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Psychomotor Domain) เพื่อให้กำลังพลมีคุณลักษณะที่เรียกว่า “Smart Man, Smart Soldier” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ทหารที่สว่างงาม” ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะ ๕ ประการของทหารในยุคปัจจุบัน ได้แก่

๑. S (Strong) แข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ
๒. M (Moral) มีอุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม ความรักชาติ ทศนคติที่ดีต่ออาชีพตนเอง และรักความยุติธรรม
๓. A (Ability) มีความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญและลึกซึ้ง และสามารถสนับสนุนภารกิจอื่น ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยไม่เสียภารกิจหลักของหน่วย
๔. R (Respectful) เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของประชาชน
๕. T (Technology) เป็นคนทันสมัย และก้าวทันเทคโนโลยี

ธีรนนท์ นันทขว้าง (ออนไลน์, ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึง การเป็นทหารอาชีพตามแนวความคิดของ ซามูเอล (Samuel) ในหนังสือ *Solider and The State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations* ได้อธิบายว่า การเป็นทหารอาชีพนั้นจะต้องประกอบไปด้วย ๓ สิ่ง คือ

๑. ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ทหารจะต้องมีความชำนาญทั้งทางด้านทฤษฎี คือ หลักการ/กรอบแนวคิดทางทหาร และด้านปฏิบัติ คือความชำนาญการในการปฏิบัติการทางทหารตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและทหารอาชีพจะต้องมีความสามารถในเรื่องที่ทำอยู่ในระดับมาตรฐานที่ต้องการ

๒. ความรับผิดชอบ (Responsiveness) ทหารอาชีพจะต้องมีความรับผิดชอบในภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบไม่ว่าภารกิจหรือหน้าที่นั้นจะอยู่บนความเสี่ยงหรือต้องนำชีวิตเข้าแลกรับผิดชอบต่อสังคม ทำงานด้วยความประณีต และชำนาญโดยค่าตอบแทนไม่ใช่ความมุ่งหมายหลัก

๓. การให้ความร่วมมือและรักหมู่คณะ (Corporateness) ทหารอาชีพจะต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยของตนเองด้วยความจริงใจกระทำด้วยความทุ่มเท โดยใช้ความพยายามเต็มความสามารถทั้งร่างกายและจิตใจ

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ได้รายงานบทบาทและอุดมการณ์ของทหารอาชีพตามแนวคิดของ พลโท บุญเยี่ยม สาริमान ไว้ว่า การเป็นทหารอาชีพ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพของทหารพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำหรือมิได้กระทำ ทหารอาชีพต้องมีหลักความประพฤติที่ถูกต้องปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควรให้สมกับที่ได้รับคามไว้วางใจจากประชาชน โดยได้แบ่งคุณลักษณะของทหารอาชีพออกเป็น ๔ ประการ ดังนี้ (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ออนไลน์, ๒๕๖๔)

๑. มีความสำนึกในการเป็นทหาร
๒. ฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง
๓. มีความซื่อสัตย์สุจริต
๔. ความกล้าหาญ

ประกอบ คุปรัตน์ (ออนไลน์, ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของทหารในกองทัพบก (Army Values) ไว้ว่า ทหารต้องมีทักษะอันจำเป็นในการทำหน้าที่ทางการทหาร ไม่ว่าจะได้รับมอบหมายให้ไปทำอะไร ซึ่งต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของทหาร ๗ ประการ คือ (ประกอบ คุปรัตน์, ออนไลน์, ๒๕๖๔)

๑. Loyalty คือ ความสวามิภักดิ์ ความภักดี ความจงรักภักดี และความซื่อสัตย์ต่อบุคคลหรือหน่วยงาน เริ่มตั้งแต่หน่วยงานย่อยของตนเอง จนระดับที่ใหญ่ขึ้น จนถึงระดับกองทัพ

ในสมัยก่อน ความจงรักภักดีนั้นมีต่อบุคคล เหมือนมีเจ้านายเป็นกษัตริย์ หากสิ้นบุญของเจ้านายไปแล้ว ก็จะไม่ขอไปรับใช้ให้กับใครอีก แต่ในปัจจุบัน ข้าราชการทหารต้องมีความภักดีต่อหน่วยต่อกองทัพ และต่อประเทศชาติ

๒. Duty คือ หน้าที่ คือสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เริ่มตั้งแต่หน้าที่แรกตั้งที่กล่าวว่าชายทุกคน มีหน้าที่ต้องรับใช้ชาติ โดยเมื่อถึงวัยที่กำหนด หากถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่ทหาร หรือที่เรียกว่าทหารเกณฑ์ ก็ต้องเข้ารับหน้าที่อย่างไม่มีบิดพลิ้ว และเมื่อเป็นทหารประจำการ เมื่อได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ก็ต้องไปทำหน้าที่นั้น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. Respect คือ ความเคารพ ซึ่งทหารจะแสดงความเคารพทหารที่มีชั้นยศอยู่ในระดับสูงขึ้นไปกว่าตน การแสดงความเคารพนี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าทหารไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา และยังรวมไปถึงการแสดงให้เห็นว่าทหารสามารถอยู่ร่วมกันได้แม้ว่าจะเป็นทหารต่างหน่วยงานกัน

๔. Selfless Service คือ การทำหน้าที่อย่างเสียสละ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ปราศจากความสะดวกสบายได้ ต้องเสียสละ เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย ดังนั้นอาชีพการเป็นทหารจึงต้องผ่านการฝึกอย่างหนัก

๕. Honor คือ เกียรติ ซึ่งการเป็นทหารต้องรักษาเกียรติของตนเอง หน่วยงาน และกองทัพ โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่นำมาสู่การเสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นทหาร

๖. Integrity คือ ความซื่อสัตย์ หมายถึงเป็นคนมีคุณลักษณะไว้วางใจได้ มั่นคง เมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการก็จะได้รับความไว้วางใจ เพราะเป็นผู้ที่เชื่อถือได้และมีเหตุผล

๗. Personal Courage คือ ความกล้าหาญ เมื่อทหารได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิต ก็ต้องปฏิบัติอย่างสุดความสามารถ เพราะทหารเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยง จึงจำเป็นต้องมีความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะเฉพาะของทหาร

กรมยุทธศึกษาทหารบก (๒๕๔๔ : ๑๙ - ๒๐) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะทหารของกองทัพบกไว้ว่า กองทัพบกได้กำหนดคำขวัญ อันมีลักษณะเป็นอุดมการณ์กองทัพบกเพื่อให้หน่วยรองของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกันว่า “เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาชน” สำหรับกำลังพลทุกระดับชั้นนอกจากจะต้องยึดถืออุดมการณ์ของชาติไทยและอุดมการณ์ทหารของกองทัพบกแล้ว ยังจำเป็นต้องยึดมั่น ถือนั่นต่อคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลและควรคำนึงให้จงหนักต่อพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ๆ พระราชทานยศทหารอันมีข้อความที่เป็นพระบรมราโชวาทปรากฏไว้ทุกฉบับ ความว่า “ให้ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติให้ต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและแบบธรรมเนียมจงทุกประการ” ซึ่งหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลและพระบรมราโชวาทในประกาศพระบรมราชโองการยศทหารนั้น ล้วนแต่มีความหมายในการเสริมสร้าง

อุดมการณ์และคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลทุกระดับชั้นของกองทัพบก ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑. ความจงรักภักดี
๒. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
๓. การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร
๔. ความเสียสละ

นอกจากนั้น กรมยุทธศึกษาทหารบก ได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางทหารให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางทหาร ๑๕ ประการ ดังนี้ (ภักภณ สนิทสม และณัฐพล จารัตน์, ๒๕๖๔ : ๓๗-๓๙)

๑. ลักษณะท่าทาง (Bearing) คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความประทับใจ อันเกิดจากท่าทาง อากัปกริยาและการปฏิบัติตัวของบุคคล ผู้นำควรมีท่าทางสง่าผ่าเผย แสดงอากัปกริยาและท่าทางอย่างภาคภูมิใจและเชื่อมั่น ใช้เสียงที่หนักแน่นและมั่นคง ไม่ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงหลีกเลี่ยงการดูหมิ่นหยาบคาย เยาะเย้ยประชดประชัน

๒. ความกล้าหาญ (Courage) คือ ลักษณะจิตที่สามารถควบคุมให้เข้าเผชิญอันตรายได้ด้วย ความมั่นคง มีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์อันตรายได้ ผู้นำต้องมีความกล้าหาญที่จะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง รู้จักยอมรับเมื่อตนกระทำผิด และกล้าตัดสินใจเมื่อเห็นว่าถูกต้อง

๓. ความเด็ดขาด (Decisiveness) คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจได้ทันทีและมั่นคง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้นำควรนำความจริงทั้งหมดมาวิเคราะห์แล้วตัดสินใจอย่างถูกต้องด้วยความรวดเร็วไม่เปลี่ยนแปลง

๔. ความเชื่อถือได้ (Dependability) คือ การปฏิบัติงานอย่างถูกต้องแน่นอนจนเป็นที่เชื่อถือได้ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ว่าทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๕. ความอดทน (Endurance) คือ ความสามารถทางร่างกายและทางจิตใจที่จะทนต่อความหิวกระหาย ความเจ็บปวด ความเหน็ดเหนื่อย ความระทมทุกข์ และความยากลำบาก ซึ่งเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการวัดความสามารถของผู้นำ และชี้ให้เห็นถึงความสามารถที่จะทำงานให้สำเร็จได้โดยตลอด

๖. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือ การแสดงความสนใจและเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อหน้าที่หรือกิจการที่ตนปฏิบัติ สิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระฉับกระเฉง มีจิตมุ่งมั่นและความปรารถนาทำงานให้สำเร็จ

๗. การริเริ่ม (Initiate) คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือความต้องการที่จะแก้ไขปรับปรุงให้เจริญยิ่งขึ้น ความริเริ่มจะมีผลให้เกิดความผูกพันต่องานและกำลังใจที่จะทำงานให้สำเร็จ

๘. ความซื่อสัตย์ (Integrity) คือ ลักษณะของความซื่อตรง มั่นคงในหลักศีลธรรม ไม่ทุจริตคดโกง ไม่พูดปด

๙. วิจารณ์ญาณ (Judgment) คือ คุณสมบัติในการไตร่ตรองเพื่อแก้ปัญหาและหาความจริงเพื่อเป็นมูลฐานในการตัดสินใจได้สมเหตุผล

๑๐. ความยุติธรรม (Justice) คือ ความเที่ยงตรงไม่ลำเอียงปราศจากอคติ ซึ่งความยุติธรรมจะก่อให้เกิดการยกย่องสรรเสริญ ความเคารพนับถือ และความเชื่อมั่นของผู้ใต้บังคับบัญชาในทางตรงกันข้าม ความไม่ยุติธรรมหรือความลำเอียงจะทำลายขวัญทหารได้อย่างรวดเร็ว

๑๑. ความรอบรู้ (Knowledge) คือ ความรู้ในวิชาชีพของตน และมีความเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่รู้งานเป็นอย่างดีย่อมมีความเชื่อมั่นในตนเองและได้รับความเคารพนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชาได้รวดเร็ว ซึ่งความรู้ในที่นี้ไม่จำกัดเพียงความรู้เรื่องการทหารเท่านั้น แต่รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๑๒. ความจงรักภักดี (Loyalty) คือ คุณสมบัติประจำตัวของบุคคลที่มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ต่อหน่วย และต่อผู้ใต้บังคับบัญชาของตน ผู้มีคุณสมบัติข้อนี้จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความเคารพนับถือและเชื่อมั่นเป็นอย่างมาก

๑๓. กาลเทศะ (Tact) คือ ความสามารถที่จะร่วมงานหรือประสานงานกับผู้อื่นได้ดี โดยปราศจากการกระทบกระทั่ง รู้จักใช้คำพูดหรือการกระทำที่ดี และเหมาะกับบริบท สถานที่ และกาลเวลา รวมทั้งมีความเข้าใจและรู้จักสังเกตความรู้สึกของบุคคลอื่น ๆ

๑๔. ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงการหาประโยชน์สุขหรือความก้าวหน้าส่วนตัวบนความเดือดร้อนของผู้อื่น ผู้นำจะต้องอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนตนเอง และไม่ควรมินดีรับเอาแต่ความชอบแล้วโยนความผิดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

๑๕. ความมีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ การมองการณ์ไกล ท้นต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ดังนั้น ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และนโยบายการปฏิบัติงานของกองทัพบก ได้กล่าวถึงคุณลักษณะทหารของกองทัพบกเอาไว้ เช่น นโยบายการปฏิบัติงานของกองทัพบก ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้กล่าวถึง การพัฒนาขีดความสามารถกองทัพบกตามแนวคิด Smart Man ในระดับบุคคล และขยายผลไปสู่การเป็น Smart Army ในระดับหน่วย ว่าจะต้องพัฒนาและเสริมสร้างความพร้อมรบของกำลังพลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบกทุกนายเป็นทหารอาชีพ เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีขวัญกำลังใจเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในอุดมการณ์ความรักชาติ มีคุณธรรมจริยธรรม มีเกียรติยศศักดิ์ศรี และมีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติภารกิจเพื่อพิทักษ์ปกป้องรักษา เอกราช อธิปไตย และสถาบันพระมหากษัตริย์ (กองทัพบก, นโยบาย, ๒๕๖๐) สอดคล้องกับนโยบายการฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณลักษณะทหารของกำลังพล ไว้ว่า การฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของ กองทัพบก เป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังกำลังพลให้มีลักษณะผู้นำ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นพลเมืองดีของชาติ มีอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนมีศรัทธาและยึดมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข (กองทัพบก, นโยบาย, ๒๕๖๔)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะทหาร มีความสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝัง ให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ของกองทัพบก ซึ่งการศึกษาแนวคิดที่ เกี่ยวกับคุณลักษณะทหาร จากเอกสารงานวิจัย และนโยบายของกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะทหารตามความต้องการของกองทัพบก จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นองค์กรทหาร และสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี รวมถึงภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๑. ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สุมิตร สุวรรณ (๒๕๖๑ : ๑๘) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวคิด ของ ชาลอฟสกี (Chalofsky) ไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การเรียนและการฝึกปฏิบัติเพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร โดยมุ่งไปสู่การพัฒนา และการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมนุษย์ และการเติบโตของ องค์กร

พิชิต เทพวรรณ (๒๕๕๔ : ๑๕๖) สรุปความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ และศักยภาพของ ทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ตามที่ต้องการ

วิลาวรรณ รพีพิศาล (๒๕๕๐ : ๕) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร ไมวาองค์กรนั้นจะเป็นองค์กรเอกชนหรือหน่วยงานราชการของรัฐก็ตาม เพราะทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานให้กับองค์กร การได้มา การรักษา และการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถทำให้องค์กรดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายในองค์กร ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญ ดังนี้

(๑) ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร เนื่องจากงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมเข้ามาเพื่อขับเคลื่อนพันธกิจขององค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

(๒) ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตนเองมีความรู้ความสามารถ จะส่งผลให้เกิดความทุ่มเท เสียสละ และจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น

(๓) ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย

(๔) ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะหากมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเยี่ยมจะช่วยเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพ ก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้างผลผลิตให้แก่องค์กร และเพิ่มรายได้ให้กับประเทศชาติมากยิ่งขึ้น

พิชิต เทพวรรณ (๒๕๕๔ : ๑๕๗) กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการสร้างโอกาสให้ทรัพยากรมนุษย์หรือพนักงานแต่ละคนในการเพิ่มทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ และระดับสมรรถนะให้ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์กร มีดังนี้

(๑) เพื่อให้องค์กรมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน จากการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

(๒) เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง สอดคล้อง และครอบคลุมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับกลยุทธ์ขององค์กร และกลยุทธ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

(๓) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรหลักที่จะเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น การพัฒนาทั้งความรู้ สติปัญญา และจริยธรรมของทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญต่ออนาคตขององค์กรเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นการดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

๒. การเสริมสร้างสมรรถนะ

การเสริมสร้างสมรรถนะ (Competency) เป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่กำลังได้รับความสนใจในองค์กรภาครัฐและเอกชนปัจจุบัน ซึ่งต้องการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรให้มีขีดความสามารถที่ตรงตามความต้องการขององค์กร ดังที่มีผู้ให้ความหมายและอธิบายความสำคัญของการเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรในองค์กรไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (๒๕๔๘ : ๔) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้งความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ

มานัสชัย ศรีประจันทร์ (๒๕๖๑, ๑๓) ได้กล่าวถึง สมรรถนะ ตามแนวคิดของ โบยาทซีสซ์ (Boyatzis) ไว้ว่า สมรรถนะ เป็นความสามารถในงาน หรือเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่มีความสัมพันธ์กับผลของการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

รัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์ (ออนไลน์, ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของสมรรถนะ ตามแนวคิดของ แมคเคลแลนด์ (McClelland) ประกอบด้วย

(๑) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น

(๒) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น โดยทักษะที่เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และการปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว

(๓) มโนภาพแห่งตนเอง (Self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

(๔) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

(๕) แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

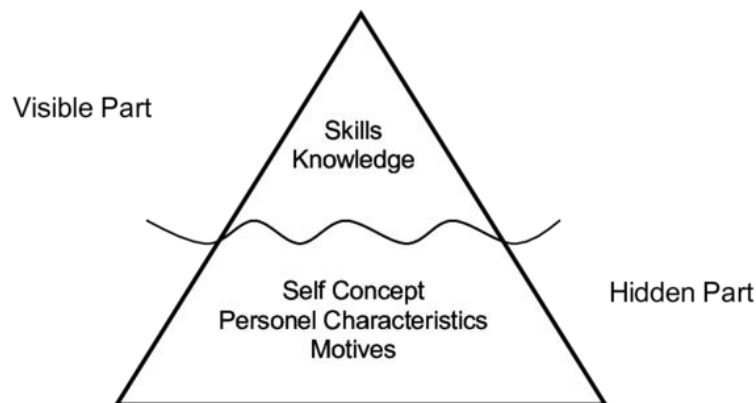
เช่นเดียวกับ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (๒๕๔๘ : ๔๘) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของสมรรถนะไว้ว่า องค์ประกอบที่เป็นมโนภาพแห่งตนเอง บุคลิกลักษณะ และแรงจูงใจ เป็นกลุ่มเดียวกัน เรียกว่า คุณลักษณะ (attributes) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๓ ประการ คือ

(๑) ความรู้ (Knowledge) คือ สิ่งที่ต้องการต้องการให้ “รู้” เช่น ความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายต่าง ๆ

(๒) ทักษะ (Skill) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “ทำ” เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดเป็นความชำนาญในการใช้งาน

(๓) คุณลักษณะ (Attributes) คือ สิ่งที่ต้องการให้ “เป็น” เช่น ความไม่รู้จักความรักในองค์กร ความซื่อสัตย์ สิ่งเหล่านี้จะอยู่ลึกลงไปในจิตใจ จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝัง ซึ่งจะสร้างได้ยากกว่าความรู้และทักษะ แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเป็นแรงผลักดันให้คนมีพฤติกรรมที่องค์กรต้องการ

แผนภาพที่ ๒ - ๑ : โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ตามแนวคิดของ McClelland

ที่มา : Spencer & Spencer, Online, 2021

สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๖๒ : ๖ - ๗) ได้กล่าวว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น คนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ตัวบุคคลแต่ละคน แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์ เหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีสมรรถนะเพิ่มสูงขึ้นได้

อาภรณ์ ภูวิทยาพันธ์ (๒๕๕๑ : ๔๘) ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะหรือการ แสดงออกของพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และอุปนิสัยของบุคคลในองค์กรโดยรวม ถ้าทุกคนในองค์กรมีขีดความสามารถประเภทนี้ก็จะเป็นส่วน ที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้ ขีดความสามารถประเภทนี้จึงถูกกำหนด จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หรือกลยุทธ์ขององค์กร

(๒) สมรรถนะการบริหาร (Managerial Competency) คือ ความสามารถด้าน การบริหารจัดการ เป็นขีดความสามารถที่มีได้ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับเจ้าหน้าที่ โดยจะแตกต่างกันตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Role - Based) ซึ่งบุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีในการทำงาน และต้องสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์กร

(๓) สมรรถนะตามตำแหน่งงาน (Functional Competency) คือ ความรู้ความสามารถ ในงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของงานต่าง ๆ (Job - Based) จึง เรียกขีดความสามารถชนิดนี้ว่า Functional Competency หรือ Job Competency หรือ Technical Competency ก็ได้

ภัทร พจน์พานิช (๒๕๖๑ : ๒๐ - ๒๑) ได้กล่าวถึง กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะ เมื่อองค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานให้กับองค์กรแล้ว การส่งเสริมและ พัฒนาให้บุคลากรเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติ พฤติกรรม จริยธรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยทั่วไปแล้วการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรจะกระทำผ่านกิจกรรมต่อไปนี้

(๑) การศึกษา (Education) ถือเป็น การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา ที่มุ่งเน้น องค์ความรู้หรือภาคทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ซึ่งโดยปกติจะผ่านสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ การศึกษา นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรแล้ว ยังเป็นการยกระดับ มาตรฐานของบุคลากรด้วย กล่าวคือ เมื่อบุคลากรได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นแล้ว โอกาสในการ นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานย่อมมีมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการ บริหารและยังช่วยสร้างการยอมรับ และความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่อีกทางหนึ่งด้วย

(๒) การฝึกอบรม (Training) เป็นการ พัฒนาทักษะ เพิ่มความสามารถในการ ปฏิบัติงานเฉพาะด้านให้แก่บุคลากร ซึ่งโดยมากจะเป็นการฝึกอบรมในเรื่องรายละเอียดและเทคนิคที่ จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานมากขึ้น การฝึกอบรม จำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ การฝึกอบรมในงาน (On the job training) การฝึกอบรมไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน เช่น การสอนงาน การฝึกอบรมประเภทนี้จึงได้ทั้งงานและได้ทั้งการฝึกอบรม และ

การฝึกอบรมนอกงาน (Off the job training) เป็นการฝึกอบรมที่จะต้องหยุดการปฏิบัติงานลงชั่วคราวเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม

(๓) การพัฒนาตนเอง (Self - development) เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรในลักษณะนี้จึงขึ้นอยู่กับความพร้อมและความต้องการของบุคลากรแต่ละคนเป็นสำคัญ

(๔) การดูงาน เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์อีกทางหนึ่งให้แก่บุคลากร การดูงานนี้โดยมากจะกระทำด้วยการนำบุคลากรเยี่ยมชมและฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในองค์กรอื่นหรือหน่วยงานอื่น ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารและการดำเนินงาน เพื่อนำข้อดีขององค์กรเหล่านั้นมาปรับใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงานต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๖๒ : ๗๘ - ๗๙) ได้เสนอแนวทางการนำกรอบสมรรถนะหลักมาสู่การพัฒนาผู้เรียน โดยได้เสนอแนะแนวทางไว้ ๖ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ ใช้งานเดิมเสริมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับบทเรียนนั้นเข้าไป และคิดกิจกรรมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้น เพิ่มขึ้น เป็นการช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มข้น มีความหมาย และเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ ๒ ใช้งานเดิมต่อเติมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอดเพิ่มเติมจากงานเดิมให้ต่อเนื่องไปถึงขั้นการฝึกฝนการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้เรียนรู้แล้วไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนนั้นสูงขึ้น

แนวทางที่ ๓ ใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกัน และเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบ การเรียนรู้ที่ใช้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางที่ ๔ สมรรถนะเป็นฐานผสมผสานตัวชี้ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางที่ ๕ บูรณาการผสมผสานหลายสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้ง และวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็น หน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นองค์รวม โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

แนวทางที่ ๖ สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน เป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วเป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการแล้ว ยังช่วยทำให้การทำกิจวัตรประจำวันของผู้เรียนมีคุณภาพมากขึ้นด้วย

แสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพหรือสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร คือการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจ

๑. ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ เป็นแรงขับที่ทำให้เกิดความอยาก ความต้องการ ความสนใจในการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ (เปรมจิตร ศิริसानต์, ๒๕๔๒ : ๒๗ - ๒๘) บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการกระทำเมื่อแรงจูงใจลดลงหรือเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นส่วนสำคัญของพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ดังนี้

บุญทวี ชันทะ (๒๕๕๐ : ๙ - ๑๐) กล่าวถึงแนวคิดของ คิดด์ (Kidd) ไว้ว่า แรงจูงใจ (Motivation) มาจากคำกริยาในภาษาลาตินว่า “Movere” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “To Move” มีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือมักจะชักนำให้บุคคลเกิดการกระทำ หรือปฏิบัติการ”

สุธาทิพย์ ใหม่ชุ่ม (๒๕๕๐ : ๑๔ - ๑๕) กล่าวถึงแนวคิดของ เลฟเวลล์ (Lovell) ไว้ว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายาม เพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

ฐนิตา ปัตตานี (๒๕๔๖ : ๑๒) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าแล้วทำให้เกิดพลังที่แสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อจะนำไปสู่จุดประสงค์ของตนเองหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นพลังและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายใน หรือภายนอกเพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกันก็ได้

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งเร้าที่มากกระตุ้น หรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือตอบสนองความต้องการที่ตนเองมีอยู่ การสร้างแรงจูงใจในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงต้องตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมออกมา

๑. แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์

มัลลิกา จุฬธรรมาศน์ (๒๕๔๔ : ๑๙) กล่าวว่า มาสโลว์ (Maslow) ได้เขียนทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ (Maslow's General Theory of Human Motivation) โดยมีสมมติฐานไว้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐาน และความต้องการนี้จะมีตลอดเวลา และมีอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นจะมาแทนที่ ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจอีกต่อไป ส่วนความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะยังเป็นสิ่งจูงใจอยู่ กระบวนการความต้องการของมนุษย์จะมีลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูง ตามลำดับความสำคัญ ในสิ่งที่ต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) Maslow ได้แบ่งลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์เป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการทางกายของมนุษย์ที่จำเป็นต้องสนองเป็นขั้นเริ่มต้นทั้งนี้ เพื่อการอยู่รอดของชีวิตตัวอย่างเช่น ความต้องการอาหาร ต้องการน้ำ ต้องการได้สนองความรู้สึกทางเพศ หรือการดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ เป็นต้น

๑.๒ ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการที่ให้ตนเองปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งทางด้านร่างกายและ อารมณ์ สิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายทางอารมณ์ได้แก่สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น ว่าสิ่งแวดล้อมที่คุกคามให้เกิดอารมณ์กลัว วิตกกังวล ความต้องการในขั้นนี้ คือ ต้องการเป็นอิสระจากสภาพหมู่เฉย

๑.๓ ความต้องการการมีส่วนร่วมในสังคม (Social Belonging Needs) เป็นความต้องการที่อยากจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะที่ดีเป็นที่นับถือ เชื่อถือจากผู้อื่นและต้องการความเอาใจใส่จากผู้อื่นและต้องการให้ตนเองเป็นที่ประทับใจของผู้อื่น

๑.๔ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่อยากจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะที่ดีเป็นที่นับถือ เชื่อถือจากผู้อื่นและต้องการความเอาใจใส่จากผู้อื่น และต้องการให้ตนเองเป็นที่ประทับใจของผู้อื่น

๑.๕ ความต้องการความสำเร็จสูงสุด (Self-actualization Needs) เป็นระดับความต้องการของบุคคลที่ต้องการเติมเต็มความสามารถหรือต้องการกระทำในสิ่งที่เชื่อมั่นว่า มีความสำคัญที่สุดจากความนึกคิดของตนเอง เป็นกระบวนการที่พัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกเป็นรูปแบบของทักษะ ความสามารถ

แผนภาพที่ ๒ - ๒ : ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ มาสโลว์

ที่มา : Campbell & Craig, Online, 2021

จากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ แสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกายก่อนแล้วจะเกิดความต้องการทางด้านจิตใจ ซึ่งมีการพัฒนาเป็นไปตามลำดับชั้น จากความต้องการขั้นพื้นฐานสู่ความต้องการระดับสูง

๒. แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของ แมคเคลแลนด

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (๒๕๔๗ : ๕๔ - ๕๕) อ้างถึงแนวคิดของ แมคเคลแลนด (McClelland) ไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์มี ๓ เรื่อง คือ ความต้องการประสบความสำเร็จ ความต้องการด้านสัมพันธภาพ และความต้องการอำนาจ ซึ่งความต้องการที่แตกต่างกันจะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน นักจิตวิทยาเรียกทฤษฎีของแมคเคลแลนดว่า ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation Theory) ที่เน้นถึงแรงจูงใจพื้นฐานของบุคคล ๓ ประการ ได้แก่

๒.๑ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) คือ ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งกับเกณฑ์มาตรฐานอื่นให้ดีเลิศ จะมีความรู้สึกเป็นทุกข์กังวลใจ ไม่สบาย เมื่อประสบความสำเร็จล้มเหลวหรืออุปสรรค

๒.๒ แรงจูงใจใฝ่สมาคม (Affiliation motive) คือ ความปรารถนาที่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบของคนอื่น ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น

๒.๓ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power motive) คือ ความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุตามความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของแมคเคลแลนด แสดงให้เห็นว่า ความต้องการความสำเร็จในชีวิตเป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคม

ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน และสถานภาพทางสังคม

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของแต่ละบุคคล เช่น อัจฉรา นารถพจนานนท์ (๒๕๔๙ : ๑๒) กล่าวว่า ดวงเดือน พันธุมนาวิณ ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการหรือแสดงบางอย่างตามความชอบของตัวเอง เพราะฉะนั้นบุคคลใดก็ตามที่มีแรงจูงใจภายในย่อมแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยความยินดี และนักจิตวิทยาเชื่อว่า แรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

๒. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) สภาวะของบุคคลที่ได้รับแรงกระตุ้นจากภายนอกทำให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยทั่วไป นักจิตวิทยาเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากแรงจูงใจภายนอกเกือบทั้งสิ้น

เช่นเดียวกับ อัจฉรา นารถพจนานนท์ (๒๕๔๙ : ๑๒) กล่าวว่า ถวิล เกื้อกุลวงศ์ ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแรงจูงใจ ๗ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. แรงจูงใจด้านความมั่นคง มักอยู่ในรูปของจิตใต้สำนึกนั้น เห็นได้จากมนุษย์ต้องการความปลอดภัย จึงต้องมีแรงจูงใจในรูปของสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเกิดความรู้สึกมั่นคง ส่วนความมั่นคงในรูปของจิตใต้สำนึกที่ได้พัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดที่จะทำให้คนมีจิตใจมั่นคงหรืออ่อนแอ บุคคลเกือบทุกคนมีแรงจูงใจด้านความมั่นคงทั้งในรูปของจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก

๒. แรงจูงใจด้านสังคม โดยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งสังคมและได้รับการยกย่อง การที่บุคคลติดต่อสัมพันธ์กันนั้นมีไว้เพื่อมิตรภาพเสมอไป มีบุคคลจำนวนมากที่ติดต่อสัมพันธ์กัน เพราะต้องการให้บุคคลอื่นยอมรับและศรัทธาเชื่อถือ

๓. แรงจูงใจด้านชื่อเสียง แรงจูงใจด้านชื่อเสียงมีมากขึ้นทุกทีในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมระดับชนชั้นกลาง ชื่อเสียงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ ความต้องการด้านชื่อเสียงเป็นการกำหนดขีดจำกัดของบุคคล บุคคลบางคนพึงพอใจกับชื่อเสียงในระดับเพื่อนชุมชนเท่านั้น แต่บางคนก็แสวงหาชื่อเสียงในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

๔. แรงจูงใจด้านอำนาจ เป็นศักยภาพแห่งอิทธิพลของบุคคลแยกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ อำนาจตามตำแหน่งและอำนาจส่วนตัว บุคคลซึ่งสามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเพราะตำแหน่งหน้าที่นั้น แสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจตามตำแหน่ง ส่วนบุคคลซึ่งมีอิทธิพลโดยบุคลิกภาพและพฤติกรรม แสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจส่วนตัว แต่บุคคลบางประเภทเป็นเจ้าของอำนาจทั้งสองประเภท

๕. แรงจูงใจด้านความสามารถ หมายถึง การควบคุมองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทั้ง ภายภาพและสังคม ความรู้สึกด้านความสามารถนี้เกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิดกับมโนทัศน์ด้านความคาดหวัง บุคคลจะมีความสามารถหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีต ถ้าความสำเร็จเหนือความล้มเหลวแล้ว ความรู้สึกด้านความสามารถจะมีแนวโน้มสูง ทำให้เป็นบุคคลที่มองโลกในทางบวก มองสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นการทำหน้าที่น่าสนใจและความสามารถจะเอาชนะได้ แต่ถ้าความล้มเหลวอยู่เหนือกว่าแล้วจะทำให้มองโลกในทางลบ บุคคลที่มีความรู้สึกความสามารถต่ำ จะไม่มีแรงจูงใจที่จะแสวงหาการทำนายใหม่ ๆ หรือทำการเสี่ยง บุคคลพวกนี้จะปล่อยให้สิ่งแวดล้อมบังคับควบคุมมากกว่าที่จะพยายามบังคับควบคุมสิ่งแวดล้อม

๖. แรงจูงใจด้านความสำเร็จ เป็นแรงจูงใจที่เด่นชัดของมนุษย์ที่สามารถแยกออกจากความต้องการด้านอื่น ๆ ลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีแรงจูงใจด้านความสำเร็จ คือ จะสนใจในความสำเร็จส่วนตัวมากกว่ารางวัลของความสำเร็จ ความสำเร็จที่ได้รับมีค่ากว่าเงินทองและคำยกย่องสรรเสริญ บุคคลที่มีแรงจูงใจด้านความสำเร็จจะมีความก้าวหน้าในการงาน เพราะว่าจะเป็นผู้สร้างสรรค์ให้งานสำเร็จ

๗. แรงจูงใจด้านการเงิน เป็นแรงจูงใจที่สลับซับซ้อนและสัมพันธ์กับความต้องการทุกประเภททุกระดับ คุณลักษณะที่เด่นและสำคัญที่สุดของเงิน คือ เป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยน สิ่งที่เงินสามารถซื้อได้นั้นไม่ใช่ตัวเงินโดยตรง แต่เป็นคุณค่าของเงินตัวเงินนั้นไม่ได้มีความสำคัญ แต่เป็นตัวแทนของความต้องการใด ๆ ที่บุคคลต้องการให้เป็นตัวแทน

สรุปได้ว่า แรงจูงใจของบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะใหญ่ ๆ คือ แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก ซึ่งในส่วนของแรงจูงใจภายในจะเกิดขึ้นจากความต้องการของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมในสิ่งที่ตนต้องการออกมา ส่วนแรงจูงใจภายนอกจะเกิดขึ้นจากการได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมหรือสภาวะที่มีผลกระทบที่นำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการศึกษา

๑. ความหมายและความสำคัญของกลยุทธ์การจัดการศึกษา

กลยุทธ์ หรือ strategy เป็นศัพท์ใช้ในการทหารและการทำสงคราม หมายถึง ศิลปะในการวางแผนและการบัญชาการรบเพื่อเอาชนะศัตรู ซึ่งเป็นจุดกำเนิดในการนำมาใช้ในการบริหารงานปัจจุบัน ซึ่งนักวิชาการด้านกลยุทธ์ในปัจจุบันได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ว่า กลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่ต้องกระทำเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งไม่ใช่งานทำเป็นประจำ แต่เป็นการพัฒนางาน หรือการสร้างงานใหม่ โดยองค์กรจะสามารถดำเนินการไปสู่ความสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีวิธีการบริหารยุทธศาสตร์หรือการบริหารเชิงกลยุทธ์และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน (อารีย์วรรณ สุทธิพงศ์พันธ์, ๒๕๕๔ : ๑๑๕-๑๑๖)

อนัญญา ทาระธรรม (๒๕๕๘ : ๓๖) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์ ตามแนวคิดของ ไบรสันและอัลส์ตัน (Bryson and Alston) ไว้ว่า กลยุทธ์มีความหมายแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ ได้แก่

- (๑) กลยุทธ์เป็นแผน (plan) หรือแนวทางในการบรรลุเป้าหมาย
- (๒) กลยุทธ์เป็นรูปแบบของกิจกรรม (pattern)
- (๓) กลยุทธ์เป็นสถานะหรือตำแหน่ง (position) ขององค์กร
- (๔) กลยุทธ์เป็นมุมมอง (perspective) คือวิสัยทัศน์และทิศทางขององค์กร

พนิต เข้มทอง และคณะ (๒๕๕๔ : ๑) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ ไว้ดังนี้

(๑) การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเอง ได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพราะการวางแผนกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์ บริบท และสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานเป็นประเด็นสำคัญ

(๒) การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กร ในทุกระดับมีความเป็นตัวเอามากขึ้นโดยที่ไม่ใช่เป็นการวางแผน ที่ต้องกระทำตามหน่วยงานหลัก

(๓) การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกระแสหลักการบริหารในปัจจุบัน และสอดคล้องกับหน่วยงานหลักในเรื่องที่สำคัญ ๆ

(๔) การวางแผนกลยุทธ์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Base Budgeting) ซึ่งจะต้องจัดทำก่อนที่จะกระจายอำนาจ โดยการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงาน

(๕) การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ ๆ จึงเป็นการวางแผนแบบท้าทายความสามารถ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

ก้องเกียรติ โอกาสวงการ (๒๕๕๔ : ๙๗) ได้กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนมุ่งไปในอนาคต มีกระบวนการคิดหาวิธีการที่ดีที่สุด โดยให้ความสำคัญกับผลกระทบจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ตลอดทุกมิติขององค์กรรวมทั้งมีการยอมรับร่วมกันของคนในองค์กร

ดวงจิต สนิทกลาง (๒๕๖๑ : ๔๘ - ๔๙) ได้กล่าวว่า การพัฒนากลยุทธ์ ด้วยการวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทขององค์กร เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และภาวะคุกคาม (Threat) การวิเคราะห์ SWOT เป็นพื้นฐานในการกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กร ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT ทำให้ทราบข้อมูลภาพรวมขององค์กรที่จะบ่งชี้ว่าองค์กรจะต้องปรับเปลี่ยน

วัตถุประสงค์ นโยบาย หรือกลยุทธ์ขององค์กรหรือไม่ประการใด การวิเคราะห์ SWOT ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ดังต่อไปนี้

(๑) จุดแข็ง (Strength : S) เป็นจุดแข็งด้านทรัพยากรที่มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน เช่น ผู้สอนมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น

(๒) จุดอ่อน (Weakness : W) เป็นจุดอ่อนด้านทรัพยากรที่มีความเสียเปรียบในการแข่งขัน เช่น ความไม่ชัดเจนของทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การประสบปัญหาด้านงบประมาณ เป็นต้น

(๓) โอกาส (Opportunity : O) เป็นโอกาสของสถานศึกษาที่มีศักยภาพจากบริบทสภาพแวดล้อม ภายนอกที่เอื้อต่อการแข่งขัน เช่น นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนส่งเสริมด้านการจัดการศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษา เป็นต้น

(๔) อุปสรรค (Threat : T) เป็นภาวะคุกคามหรืออุปสรรคจากภายนอกที่ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับตัว เช่น การมีจำนวนผู้เรียนลดลง ทำให้สถานศึกษาเกิดปัญหาในการจัดหลักสูตร เป็นต้น

ดวงจิต สนิทกลาง (๒๕๖๑ : ๕๑) ได้นำเสนอแนวคิดของ คูณซ์และเวียร์ริช (Koontz and Weirich) ในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้วย TOWS Matrix เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยการจับคู่รายการภัยคุกคาม และโอกาสของปัจจัยภายนอกองค์กร เข้ากับจุดอ่อนและจุดแข็งของปัจจัยภายในองค์กร กระบวนการทำ TOWS Matrix เริ่มจากการระบุจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภาวะคุกคาม ที่จะมีผลต่อองค์กรในอนาคต แล้วทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบด้วยการจับคู่รายการด้วย TOWS matrix ซึ่งสามารถ แบ่งออกได้เป็น ๔ กลยุทธ์ คือ

(๑) กลยุทธ์ SO หรือ กลยุทธ์เชิงรุก คือ สิ่งที่พึงประสงค์ที่สุดที่องค์กรสามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการคว้าโอกาสที่จะเข้ามา

(๒) กลยุทธ์ WT หรือ กลยุทธ์เชิงรับ คือ การลดทั้งจุดอ่อนและภัยคุกคามให้น้อยลง

(๓) กลยุทธ์ ST หรือ กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ การดำเนินการอยู่บนฐานที่เป็นจุดแข็งขององค์กร เพื่อจัดการกับภัยคุกคามที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรในอนาคต

(๔) กลยุทธ์ WO หรือ กลยุทธ์เชิงแก้ไข คือ ความพยายามลดจุดอ่อนในขณะที่เพิ่มโอกาสขององค์กร ซึ่งอาจต้องพัฒนาในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนและคว้าโอกาสที่จะเข้ามาในอนาคต

แผนภาพที่ ๒ - ๓ : การวิเคราะห์ TOWS Matrix

	Strengths-S List Strengths	Weaknesses-W List Weaknesses
Opportunities-O List Opportunities	SO Alternatives Use strengths to take advantage of opportunities	WO Alternatives Overcome weaknesses by taking advantage of opportunities
Threats-T List Threats	ST Alternatives Use strengths to avoid threats	Threats-T Minimize weaknesses and avoid threats

ที่มา : Erica Olsen, Online, 2021

๒. การกำหนดกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ภายหลังกการวิเคราะห์กลยุทธ์ทั้ง ๔ กลยุทธ์แล้ว องค์กรควรประเมินกลยุทธ์อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หนึ่งใดมาใช้ โดยพิจารณาความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา เลือกใช้กลยุทธ์ และที่สำคัญคือช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเลือกใช้กลยุทธ์ใดที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรได้

พลุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (๒๕๕๒ : ๒๑) ได้อธิบายหลักการของการกำหนดกลยุทธ์ไว้ ๔ ขั้นตอน คือ

(๑) การกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กรในอนาคต ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและ วัตถุประสงค์

(๒) การวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งสามารถใช้การทำวิเคราะห์ SWOT โดยวิเคราะห์ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ (Man) เงินทุน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management)

(๓) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมหภาค หรือ การวิเคราะห์สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมืองว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะส่งผลดีหรือเป็นภาวะคุกคามต่อการดำเนินการขององค์กรในอนาคตอย่างไร

(๔) การกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งต้องพิจารณาถึงระดับของกลยุทธ์ว่าเป็นกลยุทธ์ระดับใด เช่น กลยุทธ์หลัก หรือกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติควรมีทิศทางการทำงาน วัตถุประสงค์ และดัชนีชี้วัด

จากกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ จะแปลงออกเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบด้วยกิจกรรมที่ต้องทำ เวลาดำเนินการ ผู้ปฏิบัติ/ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ

ดำเนินงาน ตัวชี้วัด ทั้งนี้โดยมีโครงสร้างองค์กร ระบบงาน เทคโนโลยี ฯลฯ รองรับ ซึ่งการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จะประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๒ ส่วน ได้แก่

(๑) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) แผนปฏิบัติการจะเป็นแผนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายผลงานสอดคล้องกับเป้าประสงค์และเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้วการกำหนดแผนปฏิบัติการจะถูกกำหนดเป็นรายปี และหน่วยปฏิบัติจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผลงานที่จะเกิดขึ้นอย่างน้อย ๒ ระดับ ได้แก่ ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ดังนั้นรูปแบบของแผนปฏิบัติการที่จัดทำจึงมักนิยมดำเนินการโดยใช้กรอบการวางแผนแบบเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework Project Planning) ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน

(๒) การปฏิบัติการ (Take Action) การปฏิบัติการเป็นกระบวนการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่กำหนดไว้โดยทั่วไปจะมี ๒ ส่วน คือ การปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ ตามกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อดำเนินการจัดทำผลผลิต หรือให้บริการแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ และการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ ที่เป็นพันธกิจสนับสนุน เพื่อช่วยเสริมสร้างขีดสมรรถนะการเรียนรู้ให้องค์กรให้มีความพร้อมที่จะปรับปรุงตนเอง ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยทั่วไปสิ่งที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร และการจัดการระบบสารสนเทศ เป็นต้น

ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ควรดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรศักดิ์ ประทานวโรปัญญา (๒๕๕๗ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรือ ตามความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาในส่วนบัญชาการกองทัพเรือ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายเรือสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายเรือ ด้านที่มีความต้องพัฒนามากที่สุด คือ ด้านความเป็นผู้นำทางทหาร รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเป็นชาวเรือ ด้านความเป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม และความเป็นสุภาพบุรุษทหารเรือ และด้านความจงรักภักดี ตามลำดับ และพบว่า ผู้บังคับบัญชาตามหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านความเป็นผู้นำทางทหาร ความซื่อสัตย์สุจริต และความจงรักภักดี ตามลำดับ

ดวงจิต สนิทกลาง (๒๕๖๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม พบว่า กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยมประกอบด้วย

๑. การมีวิสัยทัศน์
๒. การรู้จักอัตลักษณ์ของตนเอง
๓. การเป็นคนสร้างแรงบันดาลใจ
๔. การมีกัลยาณมิตร
๕. การมีจิตสาธารณะ
๖. การมีภูมิปัญญา
๗. การมีความสามัคคีปรองดอง
๘. การมีสัจจะ กล้าหาญ มุ่งมั่น
๙. การยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมและความดีงาม
๑๐. การเน้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนา

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม มีกลยุทธ์หลัก ๕ กลยุทธ์ ได้แก่

๑. ปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม
๒. ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม
๓. ปรับเปลี่ยนระบบการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม
๔. ยกระดับการดำเนินงานสถานักเรียนยุคใหม่ที่มุ่งส่งเสริมภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยมในนักเรียน
๕. พัฒนาขีดความสามารถในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนมีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม

ชนาวุธ บุตรกีนรี (๒๕๖๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาระบบฝึกและศึกษาทางทหารของกองทัพไทยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในฐานะส่วนราชการที่เป็นเหล่าทัพหลักในกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาของกองทัพไทย ประกอบด้วย หลักสูตรการฝึกอบรม (Training) และหลักสูตรการศึกษา (Education) โดยกระทรวงกลาโหมได้กำหนดนโยบายให้ปรับโอนงานการศึกษาทางทหารของกองทัพไทยไปให้สายงานกำลังพลรับผิดชอบ จึงส่งผลกระทบต่อความพร้อมรบของกองทัพไทย ตลอดจนเกิดความสับสนต่อระบบต่าง ๆ ในสายงานยุทธการ จึงเสนอให้ทำการพัฒนา

ระบบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบอัตรากำลัง ระบบการบริหารงานบุคคล ไปพร้อมกับการพัฒนาระบบ การฝึกและศึกษาทางทหารเพื่อสร้างความพร้อมรบให้กับกองทัพบก

มานัสชัย ศรีประจันต์ (๒๕๖๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของ กำลังพลกองทัพบก พบว่า สมรรถนะหลักของกำลังพลกองทัพบก ประกอบด้วย ๔ หน่วยสมรรถนะ ได้แก่ อารมณ์ความเป็นทหารอาชีพ มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ด้วยสำนึกรับผิดชอบ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และ แสดงออกทางวัฒนธรรมยุคดิจิทัล โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของกำลังพลกองทัพบก ดังนี้

๑. กองทัพบกนำสมรรถนะ และสมรรถนะย่อยแต่ละตัวไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการกำลังพล ทั้งด้านการสรรหา พัฒนาปรับย้าย บรรจุให้เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคลและตำแหน่งงาน

๒. กองทัพบก ควรนำรูปแบบการประเมินสมรรถนะของกำลังพล ไปกำหนดวิธีการ ประเมินให้ชัดเจน เหมาะสมสอดคล้อง เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาสู่ระดับสมรรถนะที่คาดหวังหรือสูงกว่าต่อไป

๓. กองทัพบก ควรกำหนดรูปแบบวิธีการและเครื่องมือการพัฒนาสมรรถนะกำลังพลที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของกำลังพล รวมถึงควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้สนับสนุนให้เหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะของกำลังพลและสภาพสังคมยุคดิจิทัล

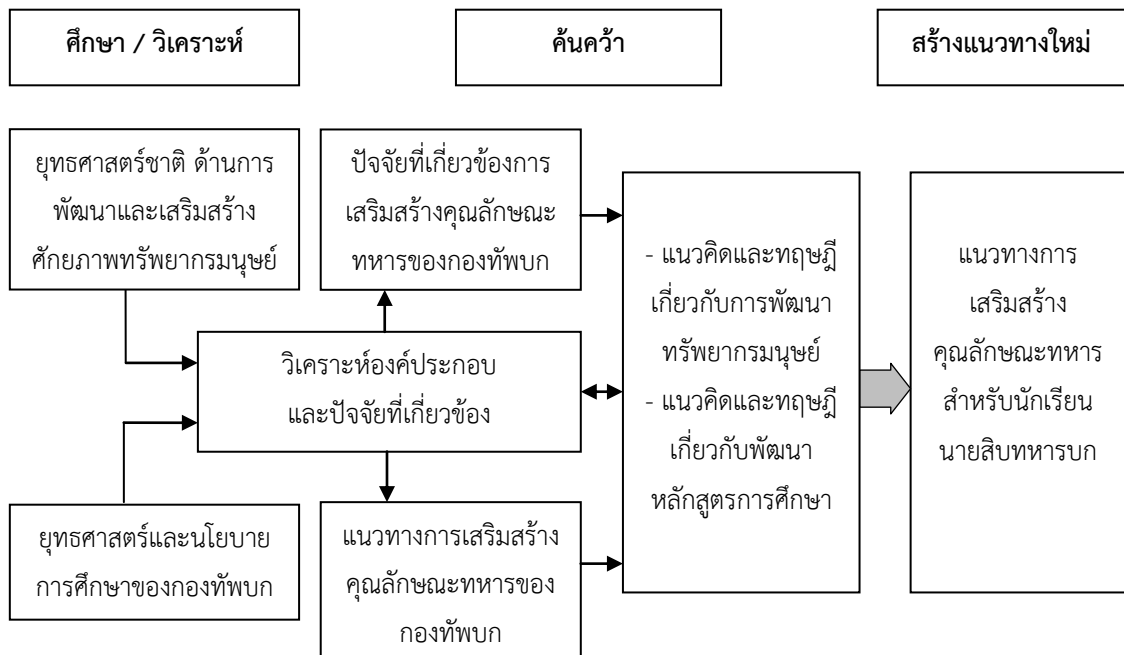
ก่อเกียรติ ปันดี (๒๕๖๐ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อรองรับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือในศตวรรษหน้า พบว่า กองทัพเรือมีแนวทางการพัฒนาใน อนาคตที่ได้นำเอาเป้าหมายการพัฒนากำลังพลมาใช้เป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณ การประเมิน กำลังพลตามขีดสมรรถนะ มีข้อจำกัดในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนากำลังพลยังไม่ครอบคลุมความ ต้องการในอนาคต ขาดการบูรณาการ ระบบขีดสมรรถนะที่นำมาใช้ยังขาดความสมบูรณ์ ขาดการ นำเอาสถิติ และการประเมินผลมาใช้ในการพิจารณาโครงการศึกษา สำหรับแนวทางการพัฒนาควรมี การทบทวนเป้าหมายการพัฒนากำลังพลให้ครอบคลุมความต้องการในอนาคต นำเอาผลการประเมิน มาใช้ประกอบการพิจารณาโครงการศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนทัศน์โครงการศึกษาโดยใช้ระบบ สารสนเทศและควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการศึกษา นอกจากนั้นควรมีการพิจารณา โครงการศึกษาในเชิงบูรณาการ การคัดเลือกคนเข้ามาในกองทัพควรพิจารณาทักษะทางด้านภาษาร่วมด้วย รวมทั้งมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล เพื่อใช้พัฒนากำลังพลในหน่วยด้วย

อนุสรณ์ คุ้มอักษร (๒๕๖๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพกำลังพล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต พบว่า การเข้าไปมี ส่วนร่วมนั้นจะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นความร่วมมือตรงและโดยอ้อม แต่ละคนมีลักษณะ หลากหลายแตกต่างกันในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ในการ ปฏิบัติ การกิจต่าง ๆ ให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์งานอย่าง

มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยคุณภาพทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรทุกคนสมควรต้องมีความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ ข้อเสนอแนะที่ว่า การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิต ด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล ยอมรับกติกาการอยู่ร่วมกัน ตระหนักในสิทธิหน้าที่เสรีภาพ และความเสมอภาค รวมทั้งมีอุดมการณ์ ค่านิยมที่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย เสริมสร้างการพัฒนาองค์กร ให้โปร่งใส สุจริต เพื่อสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล

อะโนทัย สุขประสงค์ (๒๕๖๑ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนากำลังพลระดับนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษในด้ำนงานก่อสร้าง พบว่า เป้าหมายและทิศทางของกองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษด้ำนงานก่อสร้างตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงไป กำลังพลในระดับนายทหารชั้นประทวนยังมีช่องว่างหรือจุดอ่อนของสมรรถนะตามตำแหน่งในแต่ละสายงาน ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาทั้งในด้ำนความรู้และทักษะให้กับกำลังพลด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนหน่วยงานต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติในอีก ๒๐ ปี ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลในแต่ละช่วงวัยและภารกิจและหน้าที่ของแต่ละบุคคล รวมถึงให้ความสำคัญกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศจะพัฒนาบุคลากรหรือกำลังพลให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งต้องสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองทัพบกจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบกเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอาวุธและยุทโธปกรณ์ของกองทัพบกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นที่พึ่งของประชาชน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ด้านการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก ได้มีการดำเนินการโดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพหรือสมรรถนะของกำลังพลในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ราชการให้มีประสิทธิภาพและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต โดยได้ทำการปรับปรุงพัฒนาการจัดการอบรมและการศึกษาของกองทัพบกในทุก ๆ ด้าน รวมถึงได้มอบนโยบายเฉพาะในการจัดการฝึกอบรมและการศึกษาให้กับโรงเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นหน่วยในการผลิตกำลังพลนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นต้นแบบในการจัดการอบรมและการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบกมีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน รวมถึงมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากองทัพบกให้มีความเข้มแข็งและเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนต่อไป

แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะทหาร มีความสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ของกองทัพบก จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะทหาร เอกสารงานวิจัย และนโยบายของกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะทหารตามความต้องการของทัพบก จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบัน

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นองค์กรทหาร และสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี รวมถึงภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมและการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพบก ให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีความรัก ความศรัทธา และเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพทหาร เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากองทัพบกและประเทศชาติต่อไป

บทที่ ๓

การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบกและสภาพแวดล้อม ในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

การศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง “แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทหารของกองทัพบก แนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก และทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ดังนี้

การวิเคราะห์แนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก

๑. การวิเคราะห์คุณลักษณะทหารของกองทัพบก

ยุทธศาสตร์ชาติในอีก ๒๐ ปี ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลในแต่ละช่วงวัยและภารกิจและหน้าที่ของแต่ละบุคคล รวมถึงให้ความสำคัญกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศจะต่อพัฒนาบุคลากรหรือกำลังพลให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งต้องสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองทัพบกจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบกเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอาวุธและยุทโธปกรณ์ของกองทัพบกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นที่พึ่งของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ โดยได้กำหนดนโยบายด้านการเตรียมกำลังของกองทัพบก ตามกรอบยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ซึ่งจะปรับโครงสร้างกองทัพบก ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพบกที่กำหนดเป้าหมายในระยะยาวตามยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย

เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพกึ่งชั้นนำของภูมิภาค” (Capable, Modern, Reliable and One of the Leading Armies in the Region) ซึ่งการบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทหารทุกคน เนื่องจากต้องดำเนินการปรับโครงสร้างการจัดการหน่วยใหม่ที่เน้นเรื่องความทันสมัยทั้งในแง่ของความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) อำนาจการรบการทำลายล้างสูง (Lethality) และความสามารถรอบตัว (Versatility) ดังนั้น การพัฒนาความเป็น “ทหารมืออาชีพ” (Smart Army) ให้กับกำลังพลของกองทัพกึ่ง จึงเป็นสิ่งทีกองทัพกึ่งให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งกองทัพกึ่งได้เตรียมการพัฒนาคุณภาพของกำลังพลเป็น ๓ ด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ความสามารถด้านจิตใจและอารมณ์ (Affective Domain) และ ความสามารถด้านทักษะความเชี่ยวชาญต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Psychomotor Domain) เพื่อให้กำลังพลมีคุณลักษณะที่เรียกว่า “Smart Man, Smart Soldier” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ทหารที่สง่างาม” ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะ ๕ ประการของทหารในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ (Strong : S) การมีอุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม ความรักชาติ ทศนคติที่ดีต่ออาชีพตนเอง และรักความยุติธรรม (Moral : M) การมีความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญและลึกซึ้ง และสามารถสนับสนุนภารกิจอื่นๆ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยไม่เสียภารกิจหลักของหน่วย (Ability : A) การเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของประชาชน (Respectful : R) และการเป็นคนทันสมัย และก้าวทันเทคโนโลยี (Technology : T) (อภิสิทธิ์ ไชยประสิทธิ์, ออนไลน์, ๒๕๖๔)

นอกจากนั้น กองทัพกึ่งได้กำหนดคำขวัญ อันเป็นอุดมการณ์กองทัพกึ่ง เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพกึ่งยึดมั่นในแนวทางเดียวกันว่า “เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาชน” และให้กำลังพลทุกระดับชั้นยึดมั่นถือมั่นต่อคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล และพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยศทหารอันมีข้อความที่เป็นพระบรมราโชวาทปรากฏไว้ทุกฉบับ ความว่า “ให้ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติให้ต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและแบบธรรมเนียมจงทุกประการ” ซึ่งหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลและพระบรมราโชวาทในประกาศพระบรมราชโองการยศทหารนั้น ล้วนแต่มีความหมายในการสร้างเสริมอุดมการณ์ และคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลทุกระดับชั้นของกองทัพกึ่ง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความจงรักภักดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร และความเสียสละ (กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๕๔ : ๑๙ - ๒๐)

แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะทหาร เป็นปัจจัยที่กองทัพกึ่งได้ให้ความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพกึ่งในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนด โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังเช่น นโยบายการปฏิบัติงานของกองทัพกึ่ง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้กล่าวถึง การพัฒนาขีดความสามารถกองทัพกึ่งตามแนวคิด Smart Man

ในระดับบุคคล และขยายผลไปสู่การเป็น Smart Army ในระดับหน่วย ไว้ว่า จะต้องพัฒนาและเสริมสร้างความพร้อมรบของกำลังพลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้กำลังพลของกองทัพทุกนายเป็นทหารอาชีพ เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีขวัญกำลังใจเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในอุดมการณ์ความรักชาติ มีคุณธรรมจริยธรรม มีเกียรติยศศักดิ์ศรี และมีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติภารกิจเพื่อพิทักษ์ปกป้องรักษาเอกราช อธิปไตย และสถาบันพระมหากษัตริย์ (กองทัพบก, นโยบาย, ๒๕๖๐) สอดคล้องกับนโยบายการฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะทหารของกำลังพล ไว้ว่า การฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของกองทัพบก เป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังให้กำลังพลมีลักษณะผู้นำ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นพลเมืองดีของชาติ มีอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนมีศรัทธาและยึดมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กองทัพบก, นโยบาย, ๒๕๖๔)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กองทัพบกมีเป้าหมายในการพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาคตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๕ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายของกองทัพบกที่ผ่านมา พบว่า กองทัพบกได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร เพื่อสร้างทหารอาชีพ ที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกได้ตามเป้าหมาย โดยสามารถแบ่งคุณลักษณะทหารตามความต้องการของกองทัพบกได้เป็น ๓ ด้าน คือ

(๑) ด้านความจงรักภักดี คือ ความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และความยึดมั่นในเกียรติยศศักดิ์ศรีของทหาร

(๒) ด้านศักยภาพและขีดความสามารถ คือ ความเข้มแข็งและอดทนของร่างกาย และจิตใจ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อ มีระเบียบวินัยที่ดี มีความกล้าหาญ และเสียสละ รวมถึงการเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ

(๓) ด้านความเป็นผู้นำ คือ การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม ความกระตือรือร้น รอบรู้และมองการณ์ไกล ทันทต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๒. แนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก

กองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ และทัศนคติ อันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ โดยมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ (กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๕๔ : ๓๔ - ๓๘)

(๑) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร เป็นการดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลทำให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารเกิดเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งผู้นำเสนอข้อมูลควรมีความน่าเชื่อถือ คือ มีความเชี่ยวชาญและความน่าไว้วางใจ สามารถทำให้ผู้รับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิดนี้ กองทัพบกได้กำหนดให้มีการจัดการฝึกอบรมและการบรรยายพิเศษไว้ในทุกหลักสูตรของกองทัพบก โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และถือว่าเป็นนโยบายหลักของกองทัพบกที่ต้องการเสริมสร้างให้กับกำลังพลของกองทัพบกในทุกระดับชั้น

(๒) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งจะมีอิทธิพลทางสังคมและมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการตัดสินใจของบุคคล โดยกองทัพบกได้ยึดถือแบบธรรมเนียมของทหารเป็นระเบียบปฏิบัติของกำลังพลของกองทัพบกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในองค์กรทหารให้มีความมั่นคงเข้มแข็งต่อไป

สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) ซึ่งอธิบายไว้ว่า พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ โดยสามารถแบ่งวิธีการเรียนรู้ออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบการเรียนรู้จากผลของการกระทำ (Learning by response) และรูปแบบการเรียนรู้จากการเลียนแบบ (Learning through modeling) เช่นเดียวกันกับแนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของแครธวอลและคณะ (Krathwohl, Bloom and Masi) ซึ่งกล่าวว่า การเกิดคุณลักษณะ (Characterization) เป็นพัฒนาการที่เกิดจากการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่าแล้วนำมาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อบุคคลยอมรับและยึดถือการกระทำนั้นเป็นของตนเอง ก็จะทำให้เกิดการแสดงออกโดยอัตโนมัติจนเป็นลักษณะประจำตัวในที่สุด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๓ : ๕๙ - ๖๐)

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ (กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๕๔ : ๓๔ - ๓๘)

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสม สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุเข้ารับราชการ

(๒) จัดให้มีการอบรม หรือ การสัมมนา หรือ การบรรยายพิเศษโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

(๓) จัดให้มีการแต่งตั้งนายทหารพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร

(๔) จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ได้แก่ การจัดทัศนศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานทหาร การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์และเพลงปลุกใจ เป็นสื่อในการปลูกฝังอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ในหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการตามความเหมาะสม

(๒) จัดให้มีการประเมินคุณลักษณะทหาร เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อเลื่อนฐานะ เลื่อนตำแหน่ง และอื่น ๆ

(๓) กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ต้องทำการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลภายในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

สอดคล้องกับแนวทางการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักวิชาการทางการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจะต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๓ : ๗๐)

(๑) การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร

(๒) จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตร

(๓) จัดเป็นโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

(๔) การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกำลังพลกองทัพบก โดยมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมเป็นหลักสำคัญควบคู่ไปกับการกำหนดกฎระเบียบและแบบแผนการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกไปใช้ในการปฏิบัติเป็นแบบอย่างเดียวกันในการพัฒนากำลังพลของกองทัพบกมีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนและเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาคต่อไป

สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

๑. สถานที่ตั้งโรงเรียนนายสิบทหารบก

โรงเรียนนายสิบทหารบก ค่ายโยธินศึกษามหามงกุฎ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๘ ตำบลหนองแก อำเภอบางขัน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๑๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๒-๙๐๐๑๔๔ E-mail address : ncorta@gmail.com Website : <https://nco.rta.mi.th>

๒. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนนายสิบทหารบก

ในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับให้การศึกษาแก่ผู้ที่จะเป็นนายร้อย นายสิบ ขึ้นในกรมมหาดเล็ก โดยโรงเรียนทั้งสองแห่งต่างแยกกันดำเนินการ จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๓๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า การแยกกันดำเนินการ ทำให้ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมโรงเรียนทั้งสองแห่งเข้าด้วยกัน เรียกว่า “โรงเรียนทหารสราญรมย์” และได้ตราข้อบังคับสำหรับโรงเรียนขึ้น เรียกว่า “บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์” ข้อบังคับฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้พระราชทานกำเนิดวิชาชีพทหารขึ้นในสังคมไทย ซึ่งนับตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียนนายสิบทหารบก ได้มีการพัฒนาปรับปรุง รวมทั้งยุบเลิกหลายครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ กองทัพบกได้อนุมัติให้จัดตั้ง “โรงเรียนนายสิบทหารบก” ขึ้นอีกครั้งโดยให้เป็นหน่วยขึ้นตรงของกรมยุทธศึกษาทหารบก จนถึงปัจจุบัน

๓. ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ปรัชญา : “จงรักภักดี มีความรู้ อยู่ในระเบียบวินัย ใจคุณธรรม ลักษณะผู้นำเด่น

วิสัยทัศน์ : “เป็นสถาบันในการผลิตนายทหารประทวนหลักของกองทัพบกให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีวินัย พร้อมทั้งเกียรติยศ ศักดิ์ศรี มีจิตอาสา เป็นที่เชื่อมั่นของกองทัพบกและบุคคลทั่วไป”

พันธกิจ :

๑. ให้การฝึกศึกษาแก่นักเรียนนายสิบทหารบกตามหลักสูตรที่กองทัพบกกำหนด เพื่อผลิตนายทหารชั้นประทวนให้กับเหล่าทหารของกองทัพบก

๒. ปกครอง บังคับบัญชา เสริมสร้าง และพัฒนานักเรียนนายสิบทหารบก และบุคลากรทางการศึกษาในด้านคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยทางทหาร

๓. ส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการให้แก่ครูอาจารย์

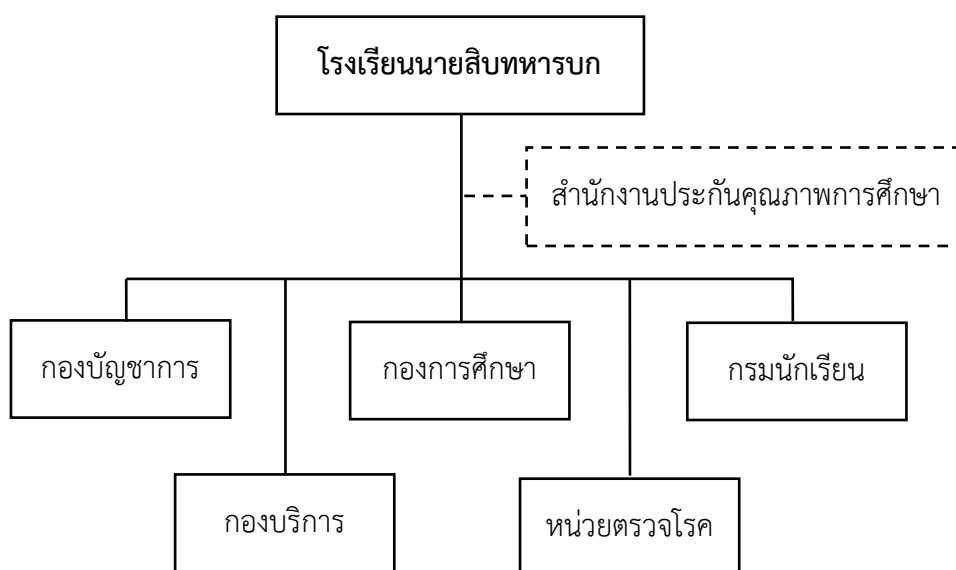
๔. พัฒนาสถาบันให้มีศักยภาพและคุณภาพสู่มาตรฐาน

เอกลักษณ์ : “การฝึกและศึกษาเป็นเลิศ แหล่งกำเนิดนายทหารประทวนหลักของกองทัพบก”

อัตลักษณ์ : “เป็นผู้นำที่ดี และพร้อมเป็นในทุกโอกาส”

๔. โครงสร้างและการจัดส่วนราชการ โรงเรียนนายสิบทหารบก

แผนภาพที่ ๓ - ๑ : โครงสร้างและการจัดส่วนราชการ โรงเรียนนายสิบทหารบก

ที่มา : โรงเรียนนายสิบทหารบก, อัดสำเนา, ๒๕๖๒ : ๑-๖

๕. การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

โรงเรียนนายสิบทหารบกมีหลักสูตรการฝึกอบรม จำนวน ๑ หลักสูตร คือ หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ศึกษา ณ โรงเรียนนายสิบทหารบก มีระยะเวลา ๑ ปี อนุมัติใช้หลักสูตรเมื่อวันที่ ๑๗ มิ.ย. ๖๔ โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกและเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารบก เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ ภาวะผู้นำ และการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

๕.๑ ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาทางทหาร พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๒ เพิ่มเติมและปรับปรุงเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับการทดสอบผู้ชำนาญการทหารราบ ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

๕.๓ ปรับปรุงเนื้อหาารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและบรรจุไว้ในกลุ่มวิชาหลักเพื่อเป็นวิชาสำคัญที่ผู้เรียนต้องรู้

๕.๔ เพิ่มเติมเนื้อหาารายวิชาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์และแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกองทัพบก ในวิชากฎหมายเบื้องต้นและกฎหมายที่ทหารควรรู้ และวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

๕.๕ เพิ่มเติมรายวิชาจิตอาสา เพื่อให้ให้นักเรียนนายสิบทหารบกได้ศึกษาเรียนรู้ในเรื่อง ประวัติความเป็นมา กระบวนการสร้างจิตอาสา สถาบันพระมหากษัตริย์ และการปฏิบัติจิตอาสา

๕.๖ เพิ่มเติมเนื้อหาารายวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ และการศึกษาเรียนรู้รูปแบบการทำสงครามที่ใกล้เคียงกับยุคสมัยปัจจุบัน ได้แก่

- (๑) การรบที่ช่องบก อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
- (๒) การรบที่บ้านห้วยโก๋น อำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดน่าน
- (๓) สมรภูมิตั้งร่มเกล้า อำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดพิษณุโลก
- (๔) ยุทธการผาเมือง อำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดเพชรบูรณ์
- (๕) ยุทธการโนนหมากมูน อำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดสระแก้ว

๕.๗ ปรับปรุงเนื้อหาารายวิชาระเบียบงานสารบรรณ โดยใช้ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ

๕.๘ เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ถูกไฟไหม้จากเปลวระเบิด และโรคที่อุบัติใหม่ ในรายวิชาการแพทย์ฉุกเฉินและการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน

นอกจากนั้นโรงเรียนนายสิบทหารบกได้ดำเนินการฝึกศึกษาตามนโยบายของกองทัพบก โดยมีการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะความชำนาญให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การสอนโดยวิธีการบรรยาย การสอนเชิงประชุม การสอนโดยแสดงให้ดู การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง การศึกษาเป็นคณะ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยการปฏิบัติการ การสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการสอนในรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งได้มีการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติไว้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทางทหารที่ดีตามความต้องการของกองทัพบก นอกจากนั้นในปีการศึกษา ๒๕๖๔ โรงเรียนนายสิบทหารบกได้มีการรับนักเรียนนายสิบทหารบก จำนวน ๑,๙๘๕ นาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนสิบที่ผ่านการสอบคัดเลือกมาจากทหารกองประจำการ จึงมีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น

๖. โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

๖.๑ ชื่อหลักสูตร : หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ศึกษา ณ โรงเรียนนายสิบทหารบก มีระยะเวลา ๑ ปี อนุมัติใช้หลักสูตรเมื่อวันที่ ๑๗ มิ.ย. ๖๔

๖.๒ ความมุ่งหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา :

(๑) มีความรู้วิชาเหล่าทหารราบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าชุดยิงอัตราสิบเอกได้

(๒) มีความรู้ สามารถเป็นครูฝึกทหารใหม่ได้

(๓) มีความรู้ สามารถเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการในกองบังคับการได้

(๔) มีอุดมการณ์ ความเป็นผู้นำที่ดี และมีคุณธรรมจริยธรรม

(๕) มีความรู้พื้นฐานวิชาเหล่าทหารที่เลือกรับราชการ

๖.๓ โครงสร้างหลักสูตร :

ตารางที่ ๓ - ๑ : โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

ลำดับที่	รายวิชา	ชั่วโมง	หน่วยกิต
๑	วิชาหลัก	๑,๔๕๖ (๒๘๒)	๓๒
	๑.๑ การฝึกพื้นฐานทางทหาร	๒๐๐ (๒๗๒)	ผ/มผ
	(๑) การฝึกเบื้องต้น	๘๐ (๗๒)	
	(๒) การทดสอบความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย	(๑๑๒)	
	และคุณลักษณะทหาร		
	(๓) การฝึกการใช้อาวุธ	๖๔	
	(๔) วิชาทหารเบื้องต้น	๕๖ (๓๘)	
	(๕) การอบรม	(๕๐)	
	๑.๒ การศึกษาวิชาทหาร	๙๒๔ (๑๐)	๓๒
	(๑) วิชายุทธวิธีทหารราบ	๑๗๖	๗
	(๒) วิชาอาวุธและการใช้อาวุธ	๑๘๐ (๖)	๕
	(๓) วิชาการปฏิบัติภายใต้สภาพพิเศษ	๑๔๔	๕
	(๔) วิชาแผนที่	๖๔ (๔)	๒
	(๕) วิชาครุทหาร	๔๘	๑.๕
	(๖) วิชาผู้นำทางทหาร	๔๘	๑.๕
	(๗) วิชาสื่อสาร	๔๘	๑.๕
	(๘) วิชายานยนต์ทหาร	๔๘	๑.๕
	(๙) วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	๕๖	๒

ตารางที่ ๓ - ๑ : โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก (ต่อ)

ลำดับที่	รายวิชา	ชั่วโมง	หน่วยกิต
	(๑๐) วิชาการแพทย์ฉุกเฉิน, การเสนาณรงค์และการช่วยชีวิตเชิงยุทธวิธี ขั้นพื้นฐาน	๓๒	๑.๕
	(๑๑) วิชาเคมี ชีวะ รังสี และนิวเคลียร์	๘	๐.๕
	(๑๒) วิชาเหล่าทหาร	๓๒	๓
	๑.๓ การฝึกภาคสนาม	๑๖๐	ผ/มผ
	๑.๔ การฝึกและทดสอบผู้ชำนาญการทหารราบเบื้องต้น	๑๗๒	ผ/มผ
๒	วิชาการรอง	๔๖๗	๑๐
	๒.๑ วิชาการระเบียบงานสารบรรณ	๒๔	๑
	๒.๒ วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	๔๔	๑.๕
	๒.๓ วิชาประวัติศาสตร์การสงคราม	๔๐	๑.๕
	๒.๔ วิชาศีลธรรมและจริยธรรม	๓๒	๑.๕
	๒.๕ วิชากฎหมายเบื้องต้นและกฎหมายที่ทหารควรรู้	๒๔	๑
	๒.๖ วิชาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๖	๑
	๒.๗ วิชาพลศึกษา	๑๒๘	๑
	๒.๘ วิชาด้านทุจริตศึกษา	๘	๐.๕
	๒.๙ วิชาจิตอาสา	๒๐	๑
	๒.๑๐ การบรรยายพิเศษ	๓๒	
	๒.๑๑ ทักษะศึกษา	๔๘	
๓	เวลาเบ็ดเตล็ด	๒๐๘	
	๓.๑ เวลาดำเนินกรรมวิธี	๔๘	
	๓.๒ พิธีเปิดการศึกษา	๔	
	๓.๓ กิจกรรมและการบำเพ็ญประโยชน์	๒๔	
	๓.๔ เวลาผู้บังคับบัญชา	๑๓๒	

ที่มา : โรงเรียนนายสิบทหารบก, อัดสำเนา, ๒๕๖๔ : ๒ - ๓

๖.๔ รูปแบบและวิธีการสอน :

การฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active Learning) โดยมีรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลายตามแนวทางการจัดการฝึกอบรมของกองทัพบก ได้แก่ การสอนโดยวิธีการบรรยาย การสอนเชิงประชุม การสอนโดยแสดงให้ดู

การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง การศึกษาเป็นคณะ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยการปฏิบัติ การสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการสอนในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งกำหนดให้ใช้เวลาในการทำ ความเข้าใจหรือทบทวนบทเรียนไม่เกิน ๑ ใน ๓ ของเวลาที่ใช้ในห้องเรียนทั้งหมด และใช้เวลาในการ ทำแบบฝึกหัด แก้ปัญหาป้การ หรือ นำเสนอผลงาน อย่างน้อย ๒ ใน ๓ ของเวลาที่ใช้ในห้องเรียน ทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาในการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ

นอกจากนั้น ในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ได้มี การกำหนดนโยบายการเสริมสร้างนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีคุณลักษณะของความเป็นครู คือมี ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นได้ โดยมีการจัดรูปแบบการฝึกอบรมที่สามารถ เสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นครู ดังนี้

(๑) การฝึกอบรมให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกตและซักถาม (Observer) คือ รู้จัก การสังเกต ซักถามข้อสงสัยในสิ่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ของตนเองได้

(๒) การฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือเป็นผู้ช่วยครูฝึก (Coach) คือ สามารถนำความรู้ของตนเองไปแนะนำให้กับเพื่อนในชั้นเรียนได้ โดยครูผู้สอนจะมีการคัดเลือก ผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น มีความรู้ และมีทักษะการปฏิบัติที่ดี มาทำหน้าที่ผู้ช่วยครูฝึกในการแสดง การสาธิตและให้คำแนะนำเพื่อนภายในกลุ่มในการฝึกปฏิบัติก่อนการทดสอบ

(๓) การฝึกอบรมให้ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนหรือเป็นผู้ฝึก (Trainer) คือสามารถทำหน้าที่ครูผู้สอนได้เมื่อได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนในการนำไปใช้ใน การปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป

๖.๕ การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม :

รูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบ ทหารบก จะมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมีวิธีการวัดและ ประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการสอนในรายวิชาต่างๆ โดยใช้เกณฑ์การวัด และประเมินผลเป็นแบบอิงเกณฑ์ ๘ ระดับ ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๒ : เกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

ช่วงคะแนน	ระดับผลการศึกษา	ค่าระดับผลการศึกษา
๘๕ - ๑๐๐	A	๔.๐
๘๐ - ๘๔.๙๙	B+	๓.๕
๗๕ - ๗๙.๙๙	B	๓.๐
๗๐ - ๗๔.๙๙	C+	๒.๕
๖๕ - ๖๙.๙๙	C	๒.๐

ตารางที่ ๓ - ๒ : เกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก (ต่อ)

ช่วงคะแนน	ระดับผลการศึกษา	ค่าระดับผลการศึกษา
๖๐ - ๖๔.๙๙	D+	๑.๕
๕๕ - ๕๙.๙๙	D	๑.๐
๐ - ๕๔.๙๙	F	๐

ที่มา : โรงเรียนนายสิบทหารบก, อัดสำเนา, ๒๕๖๔ : ๑๐

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรบหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

๑. นโยบายการศึกษาของกองทัพบก

นโยบายการศึกษาของกองทัพบก ได้กำหนดให้การดำเนินการด้านการฝึกอบรบและการศึกษาของกองทัพบก เป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังนี้ (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔)

๑.๑ เพื่อผลิตกำลังพลของกองทัพบกให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบก ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม

๑.๒ เพื่อเตรียมกำลังพลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุในทุกอัตราของกองทัพบก ซึ่งจะทำให้ทุกหน่วยสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในอัตรา ส่งผลให้กองทัพบกมีความพร้อมเพิ่มขึ้นในภาพรวม

๑.๓ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของกำลังพลให้สามารถใช้งาน ประสิทธิภาพ บำรุง และรักษายุทโธปกรณ์ที่มีใช้งานอยู่ในกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ เพื่อให้กำลังพลมีความรู้ในวิชาต่าง ๆ นอกเหนือจากวิชาการทหาร อันจะเป็นผลให้กำลังพลได้รับการพัฒนาทางความคิด มีความรู้ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางวิทยาการ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทัพบก

๑.๕ เพื่อปลูกฝังกำลังพลให้มีลักษณะผู้นำ มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติ และปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นพลเมืองดีของชาติ มีอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนจงมีศรัทธาและยึดมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๖ เพื่อให้การฝึกอบรบของกำลังพลสำรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามระบบการฝึกอบรบกำลังพลสำรอง โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุและปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลหรือหน่วยทหารประจำการตามแผนป้องกันประเทศได้

๑.๗ เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบก ที่ได้รับการบรรจุตามนโยบายประจำปี มีคุณลักษณะทางทหารที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ดังนั้น จากการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของกองทัพบก สามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก โดยแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเด็น คือ

(๑) การเสริมสร้างศักยภาพความพร้อมรบ สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งอัตราที่บรรจุ สามารถใช้งานและปรนนิบัติบำรุงยุทโธปกรณ์ได้

(๒) การเสริมสร้างความทันสมัย มีความรู้ นอกเหนือจากวิชาการทหาร และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่

(๓) การเสริมสร้างภาวะผู้นำและอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน

๒. นโยบายเฉพาะของโรงเรียนนายสิบทหารบก

กองทัพบกได้มอบนโยบายเฉพาะให้กับกรมฝ่ายเสนาธิการ สถาบันการศึกษาทางทหาร โรงเรียนและเหล่าสายวิทยาการ หน่วยการฝึกอบรบ และหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก เพื่อดำเนินการในส่วนที่รับผิดชอบ ซึ่งโรงเรียนนายสิบทหารบก ได้รับมอบนโยบายเฉพาะดังนี้ (กองทัพบก, คำสั่ง, ๒๕๖๔)

๒.๑ ให้การฝึกอบรบแก่นักเรียนนายสิบทหารบกเพื่อให้เป็นผู้มีลักษณะผู้นำที่ดี มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ รู้แบบธรรมเนียมของกองทัพ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน และมีความรู้เพียงพอสำหรับเข้ารับการฝึกอบรบวิชาเฉพาะเหล่าในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ ก่อนสำเร็จการศึกษาเป็นนายทหารประทวนหลักของกองทัพบก

๒.๒ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบกและแผนพัฒนากองทัพบก โดยนำเนื้อหาวิชาที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกเข้าไปในหลักสูตร เช่น หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา และจิตอาสา รวมถึงการสอดแทรกองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และภัยคุกคามด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทัพบกไว้ในหลักสูตร

๒.๓ พัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอบรบโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้แก่นักเรียนนายสิบทหารบกได้เรียนรู้ และสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ

๒.๔ พัฒนารูปแบบการประเมินผล โดยเน้นการประเมินผลการปฏิบัติเป็นรายบุคคลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร เพื่อให้แก่นักเรียนนายสิบทหารบกสามารถขยายผล พัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถทางทหารอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างการฝึกอบรบในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการและการรับราชการต่อไปในอนาคต

๒.๕ เสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลและภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักเรียนนายสิบทหารบก มีความพร้อมในขั้นต้นสำหรับการปฏิบัติการกิจร่วมกับมิตรประเทศ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ตลอดชีวิต

๒.๖ ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้มีโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และ ขีดความสามารถ โดยส่งเข้าร่วมกิจกรรม การฝึกอบรม รวมทั้งการสนับสนุนให้มีวิทยฐานะ เพื่อให้ สามารถนำองค์ความรู้มาพัฒนาระบบการฝึกอบรมของโรงเรียนนายสิบทหารบกได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

๒.๗ เร่งรัดการจัดการสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ให้เพียงพอสำหรับการจัดการ ฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกที่ทันสมัย เพื่อให้ สามารถตอบสนองต่อการฝึกปฏิบัติในการใช้งานและบำรุงรักษายุทธโปกรณ์ที่มีอยู่ในอัตราได้

จากการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของกองทัพบกและนโยบายเฉพาะที่มอบให้กับ โรงเรียนนายสิบทหารบก แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาของกองทัพบก ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของกองทัพบกและแผนพัฒนากองทัพบก โดยมีการขับเคลื่อนการพัฒนาการ จัดการศึกษาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกใน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

(๑) การพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความทันสมัย โดยเน้นการฝึก ปฏิบัติ (Active Learning) และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

(๒) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์ความรู้และสามารถนำองค์ความรู้ มาพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายสิบทหารบกให้มีประสิทธิภาพ

(๓) การพัฒนาผู้เข้ารับการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทหารที่ เพียงพอก่อนบรรจุเป็นนายทหารประทวนหลักของกองทัพบก

(๔) การพัฒนาทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา โดยเร่งรัดการจัดการสิ่งอุปกรณ์และ เครื่องช่วยฝึกที่ทันสมัย และเพียงพอสำหรับการจัดการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนาย สิบทหารบก

จากการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กองทัพบก นโยบายการฝึกอบรมและ การศึกษาของกองทัพบก และสภาพแวดล้อมในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก สามารถสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๓.๑ จุดแข็ง (Strength) ได้แก่

(๑) หลักสูตรนายสิบทหารบก เป็นหลักสูตรหลักในการผลิตนายทหาร ประทวนของกองทัพบก

(๒) รูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ตรงตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

(๓) อาจารย์และครูผู้สอนมีองค์ความรู้เพียงพอต่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด

๓.๒ จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่

(๑) อาจารย์และครูผู้สอนขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้เป็นไปตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

(๒) การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ยังขาดความร่วมมือจากภาคประชาชนในการสนับสนุนการจัดการฝึกอบรม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกองทัพบก

๓.๓ โอกาส (Opportunity) ได้แก่

(๑) ผู้บังคับบัญชาระดับสูงให้ความสำคัญและมีการติดตามกำกับดูแลการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกอย่างต่อเนื่อง

(๒) โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นศูนย์รวมจิตในของนายทหารประทวนของกองทัพบก โดยมีนักเรียนนายสิบทหารบกเข้ารับการฝึกอบรมปีละ ๒,๕๐๐ นาย ก่อนแยกย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่อไป

(๓) นักเรียนนายสิบทหารบกที่เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ ๘๐ ได้รับการสอบคัดเลือกมาจากทหารกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและปลูกฝังคุณลักษณะทหารมาแล้ว

๓.๔ อุปสรรค (Threat) ได้แก่

(๑) โรงเรียนนายสิบทหารบกยังขาดความพร้อมทางด้านสิ่งอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการจัดการศึกษารูปแบบใหม่

(๒) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ (Active Learning)

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก พบว่า หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก มีจุดแข็งและโอกาสอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุกในพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกได้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพกำลังพลของกองทัพบกตามยุทธศาสตร์และแผนพัฒนากองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านจุดอ่อนและอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำสามารถ

กำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรคที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการฝึกอบรม
หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกได้ต่อไป

สรุป

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กองทัพบกมีเป้าหมายในการพัฒนากองทัพบกให้มี
ศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพกชั้นนำของภูมิภาคตาม
วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายของ
กองทัพบกที่ผ่านมา พบว่า กองทัพบกได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร เพื่อสร้าง
ทหารอาชีพ ที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกได้ตามเป้าหมาย
โดยสามารถแบ่งคุณลักษณะทหารตามความต้องการของกองทัพบกได้เป็น ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านความจงรักภักดี คือ ความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ และความยึดมั่นในเกียรติยศศักดิ์ศรีของทหาร

๒. ด้านศักยภาพและขีดความสามารถ คือ ความเข้มแข็งและอดทนของร่างกายและ
จิตใจ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยที่ดี มีความกล้าหาญ
และเสียสละ รวมถึงการเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ

๓. ด้านความเป็นผู้นำ คือ การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม
ความกระตือรือร้น รอบรู้และมองการณ์ไกล ทันทต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

โดยกองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของ
กองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ และทัศนคติ
อันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ โดยมีแนวคิดในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ

๑. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร

๒. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และ
อุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการ
ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร
ออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ
โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. จัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับ
ตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุเข้ารับราชการ

๒. จัดให้มีการอบรม หรือ การสัมมนา หรือ การบรรยายพิเศษโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

๓. จัดให้มีการแต่งตั้งนายทหารพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ อบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร

๔. จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ได้แก่ การจัดทัศนศึกษาสถานที่ทาง ประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์และเพลงปลุกใจ เป็นสื่อในการ ปลุกฝังอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ในหลักสูตรตามแนวทางรับ ราชการตามความเหมาะสม

๒. จัดให้มีการประเมินคุณลักษณะทหาร เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เพื่อเลื่อน ฐานะ เลื่อนตำแหน่ง และอื่น ๆ

๓. กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ต้องทำการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ทหารให้กับกำลังพลภายในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกำลัง พลกองทัพบก โดยมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมเป็น หลักสำคัญควบคู่ไปกับการกำหนดกฎระเบียบและแบบแผนการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อให้กำลังพล ของกองทัพบกมีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนและเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของ ภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของกองทัพบกและนโยบายเฉพาะที่มอบ ให้กับโรงเรียนนายสิบทหารบก แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาของ กองทัพบก ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของกองทัพบกและแผนพัฒนาของกองทัพบก โดยมีการขับเคลื่อน การพัฒนาการจัดการศึกษาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกใน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. การพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความทันสมัย โดยเน้นการฝึก ปฏิบัติ (Active Learning) และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

๒. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์ความรู้และสามารถนำองค์ความรู้มา พัฒนาระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายสิบทหารบกให้มีประสิทธิภาพ

๓. การพัฒนาผู้เข้ารับการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทหารที่เพียงพอ ก่อนบรรจุเป็นนายทหารประทวนหลักของกองทัพบก

๔. การพัฒนาทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา โดยเร่งรัดการจัดหาสิ่งอุปกรณ์และ เครื่องช่วยฝึกที่ทันสมัย และเพียงพอสำหรับการจัดการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ยังแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก มีจุดแข็งและโอกาสอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุกในพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกได้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพกำลังพลของกองทัพบกตาม ยุทธศาสตร์กองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ ๔

การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

การศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง “แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย นโยบาย การฝึกอบรม การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก สามารถกำหนดคุณลักษณะทหารที่สำคัญของนักเรียนนายสิบทหารบก โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเด็น คือ

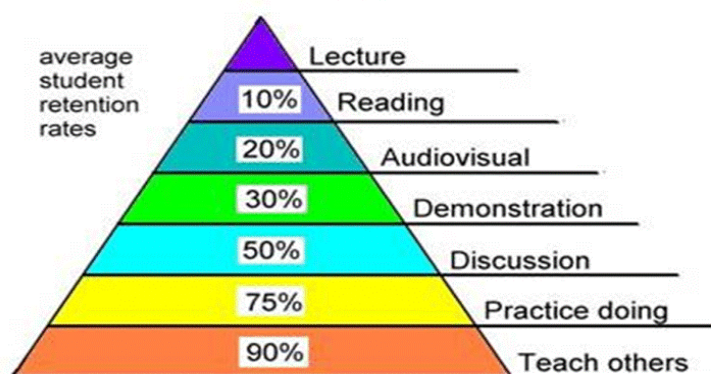
๑. ประเด็นด้านความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค ตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ โดยให้ความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถทางทหาร เพื่อสร้างทหารอาชีพ ที่สามารถปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ประเด็นด้านความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งมีความต้องการผลิตนายทหารประทวนหลักของกองทัพบกที่มีความรู้วิชาทหารและวิชาการ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าชุดยิงของหมู่ปืนเล็กทหารราบอัตราสิบเอก มีความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอบรมในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการของกองทัพบก และมีองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้เมื่อบรรจุเข้ารับราชการในอนาคต

๓. ประเด็นด้านความสอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมของกองทัพบก ซึ่งกำหนดให้รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมของกองทัพบก เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active

Learning) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ โดยใช้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุด ใช้เวลาทำความเข้าใจหรือทบทวนบทเรียนไม่เกิน ๑ ใน ๓ ของเวลาการฝึกอบรม และใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของเวลาการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนทำการฝึกปฏิบัติ ซึ่งการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ได้มีการใช้รูปแบบและวิธีการฝึกดังกล่าว ในการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้นักเรียนนายสิบทหารบกมีคุณลักษณะของความเป็นครู โดยการสอดแทรกทักษะที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ทักษะการเป็นผู้สังเกตและซักถาม (Observer) ทักษะการเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือผู้ช่วยครู (Coach) และทักษะการเป็นผู้ฝึกหรือครูผู้สอน (Trainer)

แผนภาพที่ ๔ - ๑ : พีระมิดการเรียนรู้

ที่มา : เดชพงษ์ อุ่นชาติ, ออนไลน์, ๒๕๖๕

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ได้กล่าวมา สามารถกำหนดคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพบก มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และเป็นไปตามรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก ได้ดังนี้

๑. ด้านอุดมการณ์ทหาร

การมีอุดมการณ์ทหารของกองทัพบกได้ถูกกำหนดไว้ในคำขวัญของกองทัพบก เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกันว่า “เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาชน” รวมทั้งกำหนดให้กำลังพลของกองทัพบกทุกระดับชั้น ยึดมั่นถือมั่นต่อคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล และพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหาร อันมีข้อความที่เป็นพระบรมราโชวาทปรากฏไว้ทุกฉบับ ความว่า “ให้ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติให้ต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและ

แบบธรรมเนียมมงคลทุกประการ” ซึ่งเมื่อพิจารณาคำสำคัญปฏิญาณตนต่อองค์ชัยเฉลิมพลและพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยศทหารแล้ว สามารถสรุปได้ว่า อุดมการณ์ทหารของกองทัพภก หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งค่านิยมและมาตรฐานแห่งความดีงามของทหาร ซึ่งหากประพฤติและปฏิบัติแล้วจะทำให้เป็นทหารที่ดีที่สุดของกองทัพภก มีความสมัครสมานสามัคคี สามารถอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน ได้อย่างแท้จริง อันมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- ๑.๑ ความจงรักภักดี
- ๑.๒ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่
- ๑.๓ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร
- ๑.๔ ความเสียสละ

๒. ด้านภาวะผู้นำทางทหาร

ผู้นำทางทหาร คือ ผู้ที่มีคุณสมบัติที่ดีในบทบาทภาวะผู้นำหรือผู้ที่มีอำนาจชี้นำผู้อื่น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งองค์กร ผู้นำทางทหารสามารถจูงใจบุคคลทั้งภายในและภายนอกสายการบังคับบัญชาให้ปฏิบัติภารกิจสำเร็จลุล่วง โดยผู้นำทุกระดับชั้นของกองทัพจะมีลักษณะเป็นหน่วยงานตามสายการบังคับบัญชาซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยพันธกิจของหน่วยที่มีอยู่ ดังนั้น กำลังพลของกองทัพทุกคนจึงเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยที่ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้นำหรือผู้ใต้บังคับบัญชา จึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดด้วยความไว้วางใจให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

แต่อย่างไรก็ตามลักษณะผู้นำทางทหารจะถูกกำหนดไว้แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับภารกิจ โดยนักเรียนนายสิบทหารบกจะได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานวิชาเหล่าทหารราบสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าชุดยิงอัตราสิบเอกได้ตามมาตรฐานความชำนาญการทางทหารที่ได้รับ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีลักษณะผู้นำที่ดีตามนโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพภก คือ มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ รู้แบบธรรมเนียมของกองทัพ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน

๓. ด้านความเป็นครูทหาร

ครูทหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการให้การฝึกอบรม เพราะนอกจากทำหน้าที่สอนแล้วครูยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายประการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นหน้าที่หลักในการพัฒนากำลังพลของกองทัพภกนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมกำลังพลของกองทัพซึ่งไม่ได้มีความมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เท่านั้น แต่ยังต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ เกิดแนวความคิด รู้จักสร้างสรรค์ และประยุกต์วิชาการที่ได้เรียนรู้แล้วไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่อันหนักและสำคัญอย่างยิ่ง

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่านักเรียนนายสิบทหารบกที่สำเร็จการศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะทหาร ๓ ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ทหาร ด้านภาวะผู้นำทางทหาร และด้านความเป็นครูทหาร สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะทหารที่สำคัญของนักเรียนนายสิบทหารบก คือคุณลักษณะการเป็นทหารอาชีพ เนื่องจากอาชีพทหารเป็นอาชีพที่จะต้องทำหน้าที่ปกป้องประเทศชาติให้รอดพ้นจากข้าศึกศัตรูและภัยคุกคามต่าง ๆ ดังนั้นผู้ที่จะมาเป็นทหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติมากกว่าของตนเอง นอกจากนี้ ปัจจุบันมีภัยคุกคามรูปแบบใหม่และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นคุณลักษณะทหารที่นักเรียนนายสิบทหารบกควรมี คือ คุณลักษณะผู้นำทางทหาร ความรับผิดชอบต่อสังคมและครอบครัว การปรับตัวให้เท่าทันต่อเปลี่ยนแปลงของโลกและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการมีเหตุมีผลบนหลักการของความถูกต้องในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก เพื่อใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกได้ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก

กองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติอันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร เป็นการดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลทำให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารเกิดเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งจะมีอิทธิพลทางสังคมและมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการตัดสินใจของบุคคล

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ ดำเนินการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุเข้ารับราชการ แต่งตั้งนายทหารพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร และจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ได้แก่ การจัดทัศนศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานทหาร การใช้สื่อภาพยนตร์และเพลงปลุกใจในการปลูกฝังอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ ดำเนินการจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ จัดให้มีการประเมินคุณลักษณะทหารเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง และให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ต้องทำการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลภายในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกำลังพลกองทัพบก โดยมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมเป็นหลักสำคัญควบคู่ไปกับการกำหนดกฎระเบียบและแบบแผนการปฏิบัติงานของกองทัพบก

๒. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร
- ๒.๒ จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตร
- ๒.๓ จัดเป็นโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- ๒.๔ การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้เสนอแนวทางการนำกรอบสมรรถนะหลักมาสู่การพัฒนาผู้เรียน โดยได้เสนอแนะแนวทางไว้ ๖ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ ใช้งานเดิมเสริมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทเรียน และคิดกิจกรรมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มข้น มีความหมาย และเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ ๒ ใช้งานเดิมต่อเติมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอดเพิ่มเติมจากงานเดิมให้ต่อเนื่องไปถึงขั้นการฝึกฝนการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้เรียนรู้แล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนนั้นสูงขึ้น

แนวทางที่ ๓ ใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกัน และเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบ การเรียนรู้ที่ใช้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางที่ ๔ สมรรถนะเป็นฐานผลงานตัวชี้ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางที่ ๕ บูรณาการผลงานหลายสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะมาวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นองค์รวม โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ

แนวทางที่ ๖ สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน เป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วเป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะ

แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเป็นแนวทางในการ

พัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๓.๑ จัดการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์และคุณลักษณะทหารทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนอย่างต่อเนื่องตามห้วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนนายสิบทหารบกมีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยอย่างถูกต้อง เกิดความรักและเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ และมีความภาคภูมิใจในการที่ได้มาเป็นทหารที่พร้อมเสียสละทุ่มเทในการทำงานเพื่อประเทศชาติ

๓.๒ จัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการทักษะทำงานเป็นทีม ชมรม และกีฬา เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ ความสามัคคี และภาวะผู้นำทางทหาร

๓.๓ จัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความเสียสละ และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคประชาชน

๓.๔ การเข้มงวดกวดขันในการประพฤติปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหารอย่างเคร่งครัด เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่ดีมีระเบียบวินัย รู้แบบธรรมเนียมทหาร

๓.๕ ครูปกครอง และผู้บังคับบัญชาทุกระดับ จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีที่ถูกต้องให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยต้องปฏิบัติตามวินัยและธรรมเนียมทหารอย่างเคร่งครัด

๓.๕ ครูปกครอง และผู้บังคับบัญชาทุกระดับ จะต้องได้รับคัดเลือกด้วยระบบคุณธรรม เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีอุดมการณ์และคุณลักษณะทหารอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ครูปกครอง ที่จะต้องเป็นผู้อบรมปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะทหารที่ดีให้แก่ นักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นทหารที่ดีของกองทัพต่อไป

๓.๖ การพิจารณาความดีความชอบและการลงโทษผู้กระทำความผิด จะต้องยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักแห่งความยุติธรรมอย่างแท้จริง เพื่อให้ นักเรียนนายสิบทหารบกยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกและกำลังพลของกองทัพบก แสดงให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนและผู้บังคับบัญชากระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

ผู้ทำวิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การจัดการฝึกอบรม หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก แผนการฝึกอบรมประจำปี และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นแนวทาง ในการกำหนดกลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

- กิจกรรม :
๑. ปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะ ทหารที่กองทัพบกกำหนด
 ๒. ปรับปรุงการฝึกพื้นฐานทางทหาร ในหลักสูตรนักเรียนนายสิบ ทหารบก ไปเป็นการเสริมสร้างความรู้และทักษะการฝึกครุฑทหารใหม่
 ๓. ปรับปรุงวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม โดยนำไปเป็นวิชาหลักสำคัญที่ ผู้เข้ารับการอบรมต้องรู้ และเพิ่มเติมเนื้อหาบทเรียนการรบและบุคคล สำคัญทางประวัติศาสตร์
 ๔. เพิ่มเติมกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ชมรม และกีฬา โดยใช้เวลาในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก
 ๕. ปรับปรุงการทัศนศึกษาดูงาน การจัดหน่วยและภารกิจหน้าที่เหล่า ทหารราบ ทหารม้า และทหารปืนใหญ่

- ตัวชี้วัด :
๑. หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม สอดคล้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่กองทัพบกกำหนด
 ๒. ร้อยละของจำนวนชั่วโมงในหลักสูตรที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะ ทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์ และกระบวนการฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

- กิจกรรม :
๑. การเสริมสร้างศักยภาพครู อาจารย์ ในการจัดการฝึกอบรมที่มุ่งเน้น การปฏิบัติและการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
 ๒. การพัฒนาครูปกครองในการจัดการฝึกครุฑทหารใหม่ และการประเมิน คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

๓. การประชุมชี้แจงครู อาจารย์ และครูปกครองในการเป็นครูต้นแบบในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

- ตัวชี้วัด :
๑. จำนวนครูอาจารย์ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ และการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
 ๒. จำนวนครูปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการจัดการฝึกครุทหารใหม่ และการประเมินคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก
 ๓. จำนวนครู อาจารย์ และครูปกครองที่เข้าร่วมการประชุมชี้แจงการเป็นครูต้นแบบในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

- กิจกรรม :
๑. การทดสอบความเป็นผู้นำทางทหาร
 ๒. กิจกรรมจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนพื้นที่อำเภอหัวหิน
 ๓. กิจกรรมการอบรมศีลธรรมและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา
 ๔. กิจกรรมการบรรยายพิเศษประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ โดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายสิบทหารบก
 ๕. กิจกรรมการชมภาพยนตร์และการอ่านหนังสือนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอุดมการณ์ทหาร

- ตัวชี้วัด :
๑. จำนวนนักเรียนนายสิบทหารบกที่ผ่านการทดสอบความเป็นผู้นำทางทหาร
 ๒. จำนวนนักเรียนนายสิบทหารบกที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนพื้นที่อำเภอหัวหิน กิจกรรมการอบรมศีลธรรมและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมการบรรยายพิเศษประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ โดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายสิบทหารบก และกิจกรรมการชมภาพยนตร์และการอ่านหนังสือนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอุดมการณ์ทหาร

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

- กิจกรรม :
๑. การจัดหาอุปกรณ์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา
 ๒. การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และหอเกียรติยศโรงเรียนนายสิบทหารบก

- ตัวชี้วัด :
๑. จำนวนสิ่งอุปกรณ์แท็บเล็ตพร้อมอุปกรณ์สนับสนุนการฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์
 ๒. พิพิธภัณฑสถานและหอเกียรติยศโรงเรียนนายสิบทหารบก ดำเนินการจัดสร้างแล้วเสร็จตามแผนที่กำหนด

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย นโยบาย การฝึกอบรม การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะ ทหารที่สำคัญของนักเรียนนายสิบทหารบก โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเด็น คือ ประเด็นด้านความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพ ประเด็นด้านความสอดคล้อง กับความมุ่งหมายในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และประเด็นด้านความ สอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมของกองทัพบก สามารถกำหนดคุณลักษณะทหารสำหรับ นักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๑.๑ ด้านอุดมการณ์ทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของกองทัพบกที่ได้ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน ประกอบด้วย ความจงรักภักดี ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร และความเสียสละ

๑.๒ ด้านภาวะผู้นำทางทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานวิชาเหล่าทหารราบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้า ชุดยิงอัตราสิบเอกได้

๑.๓ ด้านความเป็นครูทหาร เป็นคุณลักษณะทหารที่สอดคล้องกับรูปแบบและ วิธีการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อให้นักเรียนนายสิบทหารบกมีคุณลักษณะของ ความเป็นครู โดยการสอดแทรกทักษะที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ทักษะการเป็นผู้สังเกตและซักถาม (Observer) ทักษะการเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือผู้ช่วยครู (Coach) และทักษะการเป็นผู้ฝึกหรือครูผู้สอน (Trainer)

๒. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และการสัมภาษณ์ ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบ ทหารบก เพื่อใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๒.๑ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของ กองทัพบก โดยมีเจตนาที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติ อันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีแนวคิดในการเสริมสร้าง คุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม นอกจากนี้ กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝัง ทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการ เสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพล ที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ และขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง

๒.๒ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยดำเนินการพัฒนา ผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร การจัดเป็นกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนในหลักสูตร การจัดเป็นโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการปลูกฝัง คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียนได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ เสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก แสดงให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนและผู้บังคับบัญชากระทำตนเป็น แบบอย่างที่ดี

๓. กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก แผนการฝึกอบรมประจำปี และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง คุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการ เสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้เป็น ๔ กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เข้า รับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะทหารที่

กองทัพบกกำหนด ๒) ปรับปรุงการฝึกพื้นฐานทางทหาร ในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ไปเป็นการเสริมสร้างความรู้และทักษะการฝึกครุฑทหารใหม่ ๓) ปรับปรุงวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม โดยนำไปเป็นวิชาหลักสำคัญที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องรู้ และเพิ่มเติมเนื้อหาบทเรียนการรบและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ๔) เพิ่มเติมกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ชมรม และกีฬา โดยใช้เวลาในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ๕) ปรับปรุงการทัศนศึกษาดูงาน การจัดหน่วยและภารกิจหน้าที่เหล่าทหารราบ ทหารม้า และทหารปืนใหญ่

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์ และกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การเสริมสร้างศักยภาพครู อาจารย์ ในการจัดการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ๒) การพัฒนาครูปกครองในการจัดการฝึกครุฑทหารใหม่ และการประเมินคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ๓) การประชุมชี้แจงครู อาจารย์ และครูปกครองในการเป็นครูต้นแบบในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการจัดกิจกรรม ๑) การทดสอบความเป็นผู้นำทางทหาร ๒) กิจกรรมจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนพื้นที่อำเภอหัวหิน ๓) กิจกรรมการอบรมศีลธรรมและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ๔) กิจกรรมการบรรยายพิเศษประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ โดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายสิบทหารบก ๕) กิจกรรมการชมภาพยนตร์และการอ่านหนังสือนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอุดมการณ์ทหาร

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การจัดหาอุปกรณ์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ๒) การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และหอเกียรติยศโรงเรียนนายสิบทหารบก

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง “แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ประกอบด้วย

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก
๒. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งจะนำเสนอใน ๒ ประเด็น คือ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

สรุป

๑. สรุปผลการศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก

กองทัพบกจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบกเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอาวุธและยุทโธปกรณ์ของกองทัพบกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นที่พึ่งของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ โดยได้กำหนดนโยบายด้านการเตรียม

กำลังของกองทัพบก ตามกรอบยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ซึ่งจะปรับโครงสร้างกองทัพบก ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพบก ที่กำหนดเป้าหมายในระยะยาวตามยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” (Capable, Modern, Reliable and One of the Leading Armies in the Region) ซึ่งการบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทหารทุกนาย เนื่องจากต้องดำเนินการปรับโครงสร้างการจัดการหน่วยใหม่ที่เน้นเรื่องความทันสมัยทั้งในแง่ของความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) อำนาจการรบการทำลายล้างสูง (Lethality) และความสามารถรอบตัว (Versatility) ดังนั้น การพัฒนาความเป็น “ทหารมืออาชีพ” (Smart Army) ให้กับกำลังพลของกองทัพบก จึงเป็นสิ่งที่กองทัพบกให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งกองทัพบกได้เตรียมการพัฒนาคุณภาพของกำลังพลเป็น ๓ ด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ความสามารถด้านจิตใจและอารมณ์ (Affective Domain) และ ความสามารถด้านทักษะความเชี่ยวชาญต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Psychomotor Domain) เพื่อให้กำลังพลมีคุณลักษณะที่เรียกว่า “Smart Man, Smart Soldier” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ทหารที่สว่างงาม” ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะ ๕ ประการของทหารในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ (Strong : S) การมีอุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม ความรักชาติ ทศนคติที่ดีต่ออาชีพตนเอง และรักความยุติธรรม (Moral : M) การมีความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญ และลึกซึ้ง และสามารถสนับสนุนภารกิจอื่นๆ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยไม่เสียภารกิจหลักของหน่วย (Ability : A) การเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของประชาชน (Respectful : R) และการเป็นคนทันสมัย และก้าวทันเทคโนโลยี (Technology : T)

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดคำขวัญ อันเป็นอุดมการณ์กองทัพบกเพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกันว่า “เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาชน” และให้กำลังพลทุกระดับชั้นยึดมั่นถือมั่นต่อคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล และพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยศทหารอันมีข้อความที่เป็นพระบรมราโชวาทปรากฏไว้ทุกฉบับ ความว่า “ให้ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติให้ต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและแบบธรรมเนียมจงทุกประการ ” ซึ่งหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลและพระบรมราโชวาทในประกาศพระบรมราชโองการยศทหารนั้น ล้วนแต่มีความหมายในการสร้างเสริมอุดมการณ์และคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลทุกระดับชั้นของกองทัพบก โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความจงรักภักดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร และความเสียสละ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะทหาร เป็นปัจจัยที่กองทัพบกได้ให้ความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังพลของกองทัพบกในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนด โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังเช่น นโยบายการปฏิบัติงานของกองทัพบก ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้กล่าวถึง การพัฒนาขีดความสามารถกองทัพบกตามแนวคิด Smart Man ในระดับบุคคล และขยายผลไปสู่การเป็น Smart Army ในระดับหน่วย ไว้ว่า จะต้องพัฒนาและเสริมสร้างความพร้อมรบของกำลังพลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบกทุกนายเป็นทหารอาชีพ เป็นผู้มีความรู้ร่างกายแข็งแรงและมีขวัญกำลังใจเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในอุดมการณ์ความรักชาติ มีคุณธรรมจริยธรรม มีเกียรติยศศักดิ์ศรี และมีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติภารกิจเพื่อพิทักษ์ปกป้องรักษาเอกราช อธิปไตย และสถาบันพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับนโยบายการฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณลักษณะทหารของกำลังพล ไว้ว่า การฝึกอบรมและการฝึกศึกษาของกองทัพบก เป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังให้กำลังพลมีลักษณะผู้นำ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นพลเมืองดีของชาติ มีอุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนมีศรัทธาและยึดมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กองทัพบกมีเป้าหมายในการพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาคตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายของกองทัพบกที่ผ่านมา พบว่า กองทัพบกได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร เพื่อสร้างทหารอาชีพ ที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกได้ตามเป้าหมาย โดยสามารถแบ่งคุณลักษณะทหารตามความต้องการของกองทัพบกได้เป็น ๓ ด้าน คือ

(๑) ด้านความจงรักภักดี คือ ความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และความยึดมั่นในเกียรติยศศักดิ์ศรีของทหาร

(๒) ด้านศักยภาพและขีดความสามารถ คือ ความเข้มแข็งและอดทนของร่างกาย และจิตใจ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยที่ดี มีความกล้าหาญ และเสียสละ รวมถึงการเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ

(๓) ด้านความเป็นผู้นำ คือ การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม ความกระตือรือร้น รอบรู้และมองการณ์ไกล ทันทต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ซึ่งกองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์และ

ทัศนคติอันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ โดยมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ

(๑) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร เป็นการดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลทำให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารเกิดเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งผู้นำเสนอข้อมูลควรมีความน่าเชื่อถือ คือ มีความเชี่ยวชาญและความน่าไว้วางใจ สามารถทำให้ผู้รับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิดนี้ กองทัพบกได้กำหนดให้มีการจัดการฝึกอบรมและการบรรยายพิเศษไว้ในทุกหลักสูตรของกองทัพบก โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และถือว่าเป็นนโยบายหลักของกองทัพบกที่ต้องการเสริมสร้างให้กับกำลังพลของกองทัพบกในทุกระดับชั้น

(๒) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งจะมีอิทธิพลทางสังคมและมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการตัดสินใจของบุคคล โดยกองทัพบกได้ยึดถือแบบธรรมเนียมของทหารเป็นระเบียบปฏิบัติของกำลังพลของกองทัพบกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในองค์กรทหารให้มีความมั่นคงเข้มแข็งต่อไป

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดให้มีการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุเข้ารับราชการ

(๒) จัดให้มีการอบรม หรือ การสัมมนา หรือ การบรรยายพิเศษโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

(๓) จัดให้มีการแต่งตั้งนายทหารพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์และคุณลักษณะทหาร

(๔) จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ได้แก่ การจัดทัศนศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานทหาร รวมทั้งการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์และเพลงปลุกใจ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีการดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการตามความเหมาะสม

(๒) จัดให้มีการประเมินคุณลักษณะทหาร เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อเลื่อนฐานะ เลื่อนตำแหน่ง และอื่น ๆ

(๓) กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ต้องทำการอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลภายในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

๒. สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

จากนโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก และสภาพแวดล้อมในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก สามารถทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๒.๑ จุดแข็ง (Strength)

๒.๑.๑ หลักสูตรนายสิบทหารบก เป็นหลักสูตรหลักในการผลิตนายทหารประทวนของกองทัพบก

๒.๑.๒ รูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ตรงตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

๒.๑.๓ อาจารย์และครูผู้สอนมีองค์ความรู้เพียงพอต่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด

๒.๒ จุดอ่อน (Weakness)

๒.๒.๑ อาจารย์และครูผู้สอนขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้เป็นไปตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

๒.๒.๒ การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ยังขาดความร่วมมือจากภาคประชาชนในการสนับสนุนการจัดการฝึกอบรม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกองทัพบก

๒.๓ โอกาส (Opportunity)

๒.๓.๑ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงให้ความสำคัญและมีการติดตามกำกับดูแลการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๒ โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นศูนย์รวมจิตใจของนายทหารประทวนของกองทัพบก โดยมีนักเรียนนายสิบทหารบกเข้ารับการฝึกอบรมปีละ ๒,๕๐๐ นาย ก่อนแยกย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่อไป

๒.๓.๓ นักเรียนนายสิบทหารบกที่เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ ๘๐ ได้รับการสอบคัดเลือกมาจากทหารกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและปลูกฝังคุณลักษณะทหารมาแล้ว

๒.๔ อุปสรรค (Threat)

๒.๔.๑ โรงเรียนนายสิบทหารบกยังขาดความพร้อมทางด้านสิ่งอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการจัดการฝึกอบรมรูปแบบใหม่

๒.๔.๒ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ (Active Learning)

๓. สรุปแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย นโยบายการฝึกอบรม การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๓.๑ คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะทหารที่สำคัญของนักเรียนนายสิบทหารบก โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเด็น คือ ประเด็นด้านความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพ ประเด็นด้านความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และประเด็นด้านความสอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมของกองทัพบก สามารถกำหนดคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๓.๑.๑ ด้านอุดมการณ์ทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของกองทัพบกที่ได้ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน ประกอบด้วย ความจงรักภักดี ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร และความเสียสละ

๓.๑.๒ ด้านภาวะผู้นำทางทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานวิชาเหล่าทหารราบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าชุดยิงอัตราสิบเอกได้

๓.๑.๓ ด้านความเป็นครูทหาร เป็นคุณลักษณะทหารที่สอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อให้นักเรียนนายสิบทหารบกมีคุณลักษณะของความเป็นครู โดยการสอดแทรกทักษะที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ทักษะการเป็นผู้สังเกต

และซักถาม (Observer) ทักชะการเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือผู้ช่วยครู (Coach) และทักชะการเป็นผู้ฝึกหรือครูผู้สอน (Trainer)

๓.๒ แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๓.๒.๑ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ และทัศนคติอันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม นอกจากนี้ กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ และขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง

๓.๒.๒ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยดำเนินการพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร การจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตร การจัดเป็นโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อให้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนและผู้บังคับบัญชากระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๓.๓ กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก แผนการฝึกอบรมประจำปี และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้เป็น ๔ กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะทหารที่กองทัพบกกำหนด ๒) ปรับปรุงการฝึกพื้นฐานทางทหาร ในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ไปเป็นการเสริมสร้างความรู้และทักษะการฝึกครุฑทหารใหม่ ๓) ปรับปรุงวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม โดยนำไปเป็นวิชาหลักสำคัญที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องรู้ และเพิ่มเติมเนื้อหาบทเรียนการรบและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ๔) เพิ่มเติมกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ชมรม และกีฬา โดยใช้เวลาในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ๕) ปรับปรุงการทัศนศึกษาดูงาน การจัดหน่วยและภารกิจหน้าที่เหล่าทหารราบ ทหารม้า และทหารปืนใหญ่

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์ และกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การเสริมสร้างศักยภาพครู อาจารย์ ในการจัดการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ๒) การพัฒนาครูปกครองในการจัดการฝึกครุฑทหารใหม่ และการประเมินคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ๓) การประชุมชี้แจงครู อาจารย์ และครูปกครองในการเป็นครูต้นแบบในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการจัดกิจกรรม ๑) การทดสอบความเป็นผู้นำทางทหาร ๒) กิจกรรมจิตอาสา และการบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนพื้นที่อำเภอหัวหิน ๓) กิจกรรมการอบรมศีลธรรมและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ๔) กิจกรรมการบรรยายพิเศษประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ โดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายสิบทหารบก ๕) กิจกรรมการชมภาพยนตร์และการอ่านหนังสือนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอุดมการณ์ทหาร

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การจัดหาอุปกรณ์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ๒) การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และหอเกียรติยศโรงเรียนนายสิบทหารบก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยมุ่งเน้นการบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อไม่ให้มีผลกระทบกับระยะเวลาการฝึกอบรมในหลักสูตรที่กำหนดไว้

๑.๒ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้สามารถตอบสนองภารกิจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการปฏิบัติการทางทหาร เช่น การบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นของประชาชน

๑.๓ ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม โดยกำหนดให้นักเรียนนายสิบทหารบก ได้มีการเตรียมเนื้อหาในการฝึกอบรมล่วงหน้า เพื่อลดเวลาในการบรรยายภาคทฤษฎี แล้วใช้เวลาที่เหลือในการฝึกปฏิบัติเพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกต่อไป

๑.๔ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นศูนย์รวมจิตใจของนายทหารชั้นประทวนของกองทัพบก เช่น การจัดให้มีพิธีประดับเครื่องหมายยศให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกที่สำเร็จการศึกษาก่อนบรรจุเข้ารับราชการ เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการประเมินคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายสิบทหารบกที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับการเข้ารับการฝึกอบรมในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการของกองทัพบกต่อไป

๒.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายสิบทหารบกที่มีเหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๒.๓ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนารูปแบบและวิธีการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณให้สถานการณ์ต่าง ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมยุทธศึกษาทหารบก. คู่มือปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ทหารกองทัพบก. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๔.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. “ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่”. กรุงเทพฯ : แชนท์ไพร่พริ้นติ้ง, ๒๕๔๗.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. แนวคิดและหลักการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๒.
- พิชิต เทพสุวรรณ. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จในการแข่งขัน. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๔.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร, ๒๕๕๐.
- สุกัญญา รัตมิตร์มโชติ. แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning. กรุงเทพฯ : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- สุมิตร สุวรรณ. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๑.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นนทบุรี : เซ็นจูรี่, ๒๕๖๒.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๔๘.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการพัฒนา การวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.
- อาภรณ์ ภูววิทย์พันธุ์. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : บริษัท เอช อาร์ เซนเตอร์, ๒๕๕๑.

วารสาร

ภัคภณ สนิทสม และณัฐพล จารัตน์. “คุณลักษณะผู้นำทางทหารที่พึงประสงค์ของกองทัพไทย”, นักบริหาร. ๓๕ (๑), มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘. หน้า ๗๗ - ๗๙.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ก่อเกียรติ ปั่นดี. “แนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ กองทัพเรือในทศวรรษหน้า”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.

ชนาวุธ บุตรกีนรี. “การพัฒนาระบบฝึกและศึกษาทางทหารของกองทัพบกไทย รองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

ดวงจิต สนิทกลาง. “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะ ผู้นำที่ยอดเยี่ยม”. วิทยานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

ฐนิตา ปัตตานี. “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖.

บุญทวี ชันทะ. “แรงจูงใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพช่างอุตสาหกรรม หลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.

เปรมจิตร ศิริสานต์. “การศึกษาองค์ประกอบของแรงจูงใจในการศึกษาต่อของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

ภัทร พจน์พานิช. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายประเทศไทย ๔.๐”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

มัลลิกา จุลธรรมมาศน์. “ปัจจัยด้านบริหารและประโยชน์เกื้อกูลที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

มานัสชัย ศรีประจันทร์. “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของกำลังพลกองทัพบก”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

รุ่งฤดี กล้าหาญ, ดวงเดือน ศาสตรภัทร และสายสมล เฉลยกิตติ. “การพัฒนารูปแบบการวัดและ ประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ ๒๑”. รายงานวิจัย, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

สุธาทิพย์ ไหมชุ่ม. “การตัดสินใจเข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนศูนย์บริการการศึกษาโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.

สุรศักดิ์ ประทานวโรปัญญา. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรือ ตามความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาในส่วนบัญชาการกองทัพเรือ”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

อนัญญา ทาระธรรม. “การพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินหินแร่ (เหมยการนุสรณ์) อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก”. รายงานวิจัย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๘.

อนุสรณ์ คุ่มอักษร. “การพัฒนาศักยภาพกำลังพล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๑.

อัจฉรา นารถพจนานนท์. “เหตุจูงใจในการสมัครเข้าศึกษาเป็นรายกระบวนวิชา เพื่อเตรียมศึกษาระดับปริญญาตรี (Pre-degree) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

อะโนทัย สุขประสงค์. “รูปแบบการพัฒนากำลังพลระดับนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษในดำเนินงานก่อสร้าง”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

อารีย์วรรณ สุทธิพงศ์พันธ์. “กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตามแนวคิดคุณลักษณะความเป็นผู้นำทางทหารและความมั่นคงของชาติในศตวรรษที่ ๒๑”. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

กฎหมาย

“ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๘๐)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑, หน้า ๓-๔๖.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- กองทัพบก. “คำสั่งกองทัพบก ที่ ๖๖/๒๕๖๔ เรื่อง นโยบายการฝึกอบรม และการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๕”. ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๔.
- กองทัพบก. “นโยบายการปฏิบัติงานกองทัพบก ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑”. ๒๕๖๐.
- กองทัพบก. “ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙”. อัดสำเนา. ๒๕๕๙.
- กองทัพบก. “เจตนารมณ์ในการปฏิบัติงานของ พลเอก ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้”. อัดสำเนา. ๒๕๖๓.
- โรงเรียนนายสิบทหารบก. “ระเบียบการวัดและประเมินผลการศึกษา หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก พ.ศ. ๒๕๖๔”. อัดสำเนา. ๒๕๖๔.
- โรงเรียนนายสิบทหารบก. “รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนนายสิบทหารบก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒”. อัดสำเนา. ๒๕๖๒.
- โรงเรียนนายสิบทหารบก. “หลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ศึกษา ณ โรงเรียนนายสิบทหารบก ๑ ปี หมายเลขหลักสูตร ๑๐๓-ช-๑๑๑ ชกท.๑๑๑”. อัดสำเนา. ๒๕๖๔.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- กรมประชาสัมพันธ์. “พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.phralan.in.th/coronation/newsdetail>, ๒๕๖๔.
- กระทรวงวัฒนธรรม. “ปาฐกถาพิเศษ วิญญูณของความเป็นทหาร โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.m-culture.go.th/adminli>, ๒๕๖๔.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. “คู่มือการปลูกฝังอุดมการณ์ทางทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.rtarf.mi.th/index.php>, ๒๕๖๔.
- เดชพงษ์ อุณาชาติ. “ปิรามิดการเรียนรู้ Learning pyramid”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.kruchiangrai.net>, ๒๕๖๕.
- ธีรนนท์ นันทขว้าง. “การเป็นทหารอาชีพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.cavalrycenter.com/learningcenter/index.php/km2>, ๒๕๖๔.
- ประกอบ คุปรัตน์. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทหาร ๗ ประการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.pracob.blogspot.com/2011/05/blog-post_15.html, ๒๕๖๔.
- รัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์. “สมรรถนะ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.stabundamrong.go.th/web/book/49/b14_49.pdf, ๒๕๖๔.

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก. “การเป็นทหารอาชีพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.cavalrycenter.com/learningcenter/index.php/km2>, 2564.

อภิสิทธิ์ ไชยประสิทธิ์. “Smart Man, Smart Soldier for Smart Army แผนการสร้างกองทัพยุคดิจิทัล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.cioworldmagazine.com/apisith-chaiyaprasith>, 2564.

ภาษาต่างประเทศ

Electronic Data Base

Campbell, David. & Craig, Tom. “Maslow’s Hierarchy of Needs” (Online). Available :

<https://www.15writers.com/student-resources/maslows-hierarchy-of-needs>, 2021.

Olsen, Erica. “Strategic Planning”. Available : <https://www.dummies.com/article/business-careers-money>, 2021.

Spencer, L. M. & Spencer, S. M. “The Iceberg Model of Competence”. (Online). Available : <https://www.researchgate.net/figure/The-Iceberg-Model>, 2021.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

คำชี้แจง

๑) แบบสัมภาษณ์นี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก และพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพต่อไป

๒) แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งเป็น ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

๓) การให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นไปโดยสมัครใจ ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบคำถามที่ไม่สมัครใจได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

พลตรี ไชยสิทธิ์ นิลเอก

นักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ ๖๔
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๒. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้มีประสบการณ์ในการกำหนดนโยบาย/การฝึกอบรมให้กับ
นายทหารชั้นประทวน/นักเรียนนายสิบทหารบก ท่านมีกลยุทธ์/วิธีการในการปลูกฝังคุณลักษณะทหาร
ให้กับนายทหารชั้นประทวน/นักเรียนนายสิบทหารบก ในหน่วยของท่านอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ไชยสิทธิ์ นิลเอก
วัน เดือน ปีเกิด	๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘
การศึกษา	หลักสูตรนักเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๕ หลักสูตรนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๖ หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก รุ่นที่ ๗๖
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ตำแหน่งสำคัญ หัวหน้าฝ่ายการข่าว กองพลทหารราบที่ ๓ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารราบที่ ๓ ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑๓ ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ ๒๑ เสนาธิการกองพลทหารราบที่ ๓ เสนาธิการหน่วยเฉพาะกิจปัตตานี ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๓ รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๒๘ ราชการสนาม หัวหน้าฝ่ายการข่าว หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๓ จังหวัดตาก หัวหน้าแผนยุทธการและการข่าว กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจปัตตานีที่ ๒๒ ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารพรานที่ ๒๑
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้บัญชาการโรงเรียนนายสิบทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก
ผู้วิจัย พลตรี ไชยสิทธิ์ นิลเอก หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๔
ตำแหน่ง ผู้บัญชาการโรงเรียนนายสิบทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน จึงส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติของการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

กองทัพบก ภายใต้วิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๘๐ (๒๐ ปี) ที่กำหนดไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาความท้าทายด้านความมั่นคงของชาติในรูปแบบใหม่ กองทัพบกจึงไม่ได้มีภาระหน้าที่ในการป้องกันประเทศจากภัยทางทหารเท่านั้น แต่ยังต้องสู้กับภัยคุกคามทางด้านความมั่นคงที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องมีการพัฒนากำลังพลของกองทัพบกให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามคำขวัญของกองทัพบกที่กล่าวว่า “เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน”

จากที่กล่าวมา เพื่อตอบสนองนโยบายการศึกษาของกองทัพบก ที่ต้องการให้โรงเรียนนายสิบทหารบก เป็นสถาบันการศึกษาหลักในการผลิตนายทหารระดับชั้นประทวนของกองทัพบกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบในการปลูกฝังคุณลักษณะผู้นำที่ดี มีวินัย มีความกล้าหาญ เสียสละ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทหารของกองทัพบก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก และเป็นกำลังสำคัญในการรักษาความมั่นคงของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก
๒. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับกำลังพลของกองทัพบก สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ให้กับกำลังพลของกองทัพบก

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

ผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาแนวความคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับ

กำลังพลของกองทัพบก

กองทัพบกจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพบกที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลของกองทัพบกเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันประเทศและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอาวุธและยุทธโศปกรณ์ของกองทัพบกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นที่พึ่งของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ โดยได้กำหนดนโยบายด้านการเตรียมกำลังของกองทัพบก ตามกรอบยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ซึ่งจะปรับโครงสร้างกองทัพบก ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพบกที่กำหนดเป้าหมายในระยะยาวตามยุทธศาสตร์กองทัพบก ๒๐ ปี ไว้ว่า “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” (Capable, Modern, Reliable and One of the Leading Armies in the Region) ซึ่งการบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทหารทุกนาย เนื่องจากต้องดำเนินการปรับโครงสร้างการจัดการหน่วยใหม่ที่เน้นเรื่องความทันสมัยทั้งในแง่ของความคล่องแคล่ว ว่องไว (Agility) อำนาจการรบการทำลายล้างสูง (Lethality) และความสามารถรอบตัว (Versatility) ดังนั้น การพัฒนาความเป็น “ทหารมืออาชีพ” (Smart Army) ให้กับกำลังพลของกองทัพบก จึงเป็นสิ่งที่กองทัพบกให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งกองทัพบกได้เตรียมการพัฒนาคุณภาพของกำลังพลเป็น ๓ ด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ความสามารถด้านจิตใจและอารมณ์ (Affective Domain) และ ความสามารถด้านทักษะความเชี่ยวชาญต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Psychomotor Domain) เพื่อให้กำลังพลมีคุณลักษณะที่เรียกว่า “Smart Man, Smart Soldier” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ทหารที่สง่างาม” ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะ ๕ ประการของทหารในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ (Strong : S) การมีอุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม ความรักชาติ ทศนคติที่ดีต่ออาชีพตนเอง และรักความยุติธรรม (Moral : M) การมีความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญและลึกซึ้ง และสามารถสนับสนุนภารกิจอื่นๆ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยไม่เสียภารกิจหลัก

ของหน่วย (Ability : A) การเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของประชาชน (Respectful : R) และการเป็นคนทันสมัย และก้าวทันเทคโนโลยี (Technology : T)

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดคำขวัญ อันเป็นอุดมการณ์กองทัพบกเพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกันว่า “เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาชน” และให้กำลังพลทุกระดับชั้นยึดมั่นถือมั่นต่อคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล และพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยศทหารอันมีข้อความที่เป็นพระบรมราโชวาทปรากฏไว้ทุกฉบับ ความว่า “ให้ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด จงเว้นการครวญ หมั่นประพฤติการควรประพฤติให้ต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและแบบธรรมเนียมจงทุกประการ” ซึ่งหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าคำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลและพระบรมราโชวาทในประกาศพระบรมราชโองการยศทหารนั้น ล้วนแต่มีความหมายในการสร้างเสริมอุดมการณ์และคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลทุกระดับชั้นของกองทัพบก โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความจงรักภักดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของทหาร และ ความเสียสละ

ซึ่งกองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติอันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ โดยมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร เป็นการดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลทำให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารเกิดเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งผู้นำเสนอข้อมูลควรมีความน่าเชื่อถือ คือ มีความเชี่ยวชาญและความน่าไว้วางใจ สามารถทำให้ผู้รับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งจะมีอิทธิพลทางสังคมและมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการตัดสินใจของบุคคล

นอกจากนั้น กองทัพบกได้กำหนดให้มีการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยบรรจุเข้ารับราชการ

๒. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก

จากนโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก และสภาพแวดล้อมในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก สามารถทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๒.๑ จุดแข็ง (Strength)

๒.๑.๑ หลักสูตรนายสิบทหารบก เป็นหลักสูตรหลักในการผลิตนายทหารประทวนของกองทัพบก

๒.๑.๒ รูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ตรงตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

๒.๑.๓ อาจารย์และครูผู้สอนมีองค์ความรู้เพียงพอต่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด

๒.๒ จุดอ่อน (Weakness)

๒.๒.๑ อาจารย์และครูผู้สอนขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้เป็นไปตามระเบียบกองทัพบกที่กำหนด

๒.๒.๒ การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ยังขาดความร่วมมือจากภาคประชาชนในการสนับสนุนการจัดการฝึกอบรม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกองทัพบก

๒.๓ โอกาส (Opportunity)

๒.๓.๑ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงให้ความสำคัญและมีการติดตามกำกับดูแลการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๒ โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นศูนย์รวมจิตใจของนายทหารประทวนของกองทัพบก โดยมีนักเรียนนายสิบทหารบกเข้ารับการฝึกอบรมปีละ ๒,๕๐๐ นาย ก่อนแยกย้ายไปศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการต่อไป

๒.๓.๓ นักเรียนนายสิบทหารบกที่เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ ๘๐ ได้รับการสอบคัดเลือกมาจากทหารกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและปลูกฝังคุณลักษณะทหารมาแล้ว

๒.๔ อุปสรรค (Threat)

๒.๔.๑ โรงเรียนนายสิบทหารบกยังขาดความพร้อมทางด้านสิ่งอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการจัดการฝึกอบรมรูปแบบใหม่

๒.๔.๒ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ (Active Learning)

๓. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพบก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย นโยบายการฝึกอบรม การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๓.๑ คุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะทหารที่สำคัญของนักเรียนนายสิบทหารบก โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเด็น คือ ประเด็นด้านความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพ ประเด็นด้านความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก และประเด็นด้านความสอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมของกองทัพบก สามารถกำหนดคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้ดังนี้

๓.๑.๑ ด้านอุดมการณ์ทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของกองทัพบกที่ได้ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบกยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน

๓.๑.๒ ด้านภาวะผู้นำทางทหาร เป็นคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานวิชาเหล่าทหารราบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าชุดยิงอัตราสิบเอกได้

๓.๑.๓ ด้านความเป็นครูทหาร เป็นคุณลักษณะทหารที่สอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อให้ให้นักเรียนนายสิบทหารบกมีคุณลักษณะของความเป็นครู

๓.๒ แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก สรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของกองทัพบก แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับ

กำลังพลของกองทัพบก โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้กำลังพลของกองทัพบกได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ และทัศนคติอันเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะทหาร นับตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งมีแนวคิดในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหาร ๒ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม นอกจากนี้ กองทัพบกได้กำหนดให้มีกระบวนการในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางทหารให้กับกำลังพลของกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพบก โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ และขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเสริมสร้างให้กับกำลังพลที่มีการเลื่อนตำแหน่ง

๓.๒.๒ ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยดำเนินการพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร การจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตร การจัดเป็นโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนและผู้บังคับบัญชากระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๓.๓ กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก แผนการฝึกอบรมประจำปี และการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ได้เป็น ๔ กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบกให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะทหารที่กองทัพบกกำหนด ๒) ปรับปรุงการฝึกพื้นฐานทางทหาร ในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ไปเป็น

การเสริมสร้างความรู้และทักษะการฝึกครุฑทหารใหม่ ๓) ปรับปรุงวิชาประวัติศาสตร์การสงคราม โดยนำไปเป็นวิชาหลักสำคัญที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องรู้ และเพิ่มเติมเนื้อหาบทเรียนการรบและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ๔) เพิ่มเติมกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ชมรม และกีฬา โดยใช้เวลาในหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ๕) ปรับปรุงการทัศนศึกษาดูงาน การจัดหน่วยและภารกิจหน้าที่เหล่าทหารราบ ทหารม้า และทหารปืนใหญ่

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์ และกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การเสริมสร้างศักยภาพครู อาจารย์ ในการจัดการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ๒) การพัฒนาครูปกครองในการจัดการฝึกครุฑทหารใหม่ และการประเมินคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ๓) การประชุมชี้แจงครู อาจารย์ และครูปกครองในการเป็นครูต้นแบบในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการจัดกิจกรรม ๑) การทดสอบความเป็นผู้นำทางทหาร ๒) กิจกรรมจิตอาสา และการบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนพื้นที่อำเภอหัวหิน ๓) กิจกรรมการอบรมศีลธรรมและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ๔) กิจกรรมการบรรยายพิเศษประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ โดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายสิบทหารบก ๕) กิจกรรมการชมภาพยนตร์และการอ่านหนังสือนอกเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอุดมการณ์ทหาร

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาสิ่งอุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยดำเนินการ ๑) การจัดหาอุปกรณ์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ๒) การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และหอเกียรติยศโรงเรียนนายสิบทหารบก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก โดยมุ่งเน้นการบูรณาการในรายวิชา ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้มีผลกระทบกับระยะเวลาการฝึกอบรมในหลักสูตรที่กำหนดไว้

๑.๒ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก ให้สามารถตอบสนองภารกิจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการปฏิบัติทางทหาร เช่น การบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นของประชาชน

๑.๓ ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม โดยกำหนดให้นักเรียนนายสิบทหารบก ได้มีการเตรียมเนื้อหาในการฝึกอบรมล่วงหน้า เพื่อลดเวลาในการบรรยายภาคทฤษฎี แล้วใช้เวลาที่เหลือในการฝึกปฏิบัติเพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกต่อไป

๑.๔ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นศูนย์รวมจิตใจของ นายทหารชั้นประทวนของกองทัพบก เช่น การจัดให้มีพิธีประดับเครื่องหมายยศให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกที่สำเร็จการศึกษาก่อนบรรจุเข้ารับราชการ เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการประเมินคุณลักษณะทหารของนักเรียน นายสิบทหารบกที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับการเข้ารับการฝึกอบรมในโรงเรียนเหล่า สายวิทยาการของกองทัพบกต่อไป

๒.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะทหารของนักเรียน นายสิบทหารบกที่มีเหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการฝึกอบรมแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๒.๓ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนารูปแบบและวิธีการฝึกอบรมหลักสูตร นักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ให้สถานการณ์ต่าง ๆ